

Natuureiland Texel

2024

 AUCH MIT DEUTSCHEN SEITEN

**GRATIS
UITGAVE**

Nationaal Park
Duinen van Texel

Aan tafel!
Menukaart
De Schorren
goed gevuld

Wandelen
langs
veldnamen

Nachtswaluw
laat zich niet
in een hokje
stoppen

Overleven
in het zout

INHOUD

WELKOM

- 3 Voorwoord
- 3 Ken jij onze spelregels?

PARELS

- 9 Teer guichelheil, bijzondere naam voor een bijzondere plant
- 22 Aan tafel! Op De Schorren is de menukaart goed gevuld
- 34 Nachtzwaluw laat zich niet in een hokje stoppen

BELEEF

- 6 Fietsen langs natuurherstel in de Tureluur & Schettersweid
- 13 Wandelen: langs veldnamen door De Muy
- 19 Het verleden van de Noordzee: Doggerland
- 24 Met kinderen: nieuw Natuurbeleef-avontuur
- 40 Eropuit! Activiteitenkalender

INTERVIEW

- 11 Mardik Leopold onderzoekt grote sterns
- 30 Natuur-inclusief boeren: bodem als basis voor Lerend Netwerk
- 37 Oekraïense Mariia ontspant in Texelse natuur
- 45 Texelse jongeren op zoek naar balans tussen natuur en recreatie

BIJZONDER

- 4 Krakers in de dierenwereld
- 14 Dynamische duinen voor meer biodiversiteit
- 16 Wonen in het huis van een ander
- 35 Giervalk in De Slufter
- 35 Tweekleurige vleermuis nieuw voor Texel
- 39 Strandvlooien brengen de vloedlijn tot leven

EN VERDER

- 20 Terug in de tijd op Texel
- 26 Alle Texelse natuurgebieden in kaart
- 28 De gastheren van het Nationaal Park
- 33 Overleven in het zout
- 35 Kattenvangactie bittere noodzaak
- 35 Bijzondere dwaalgast: de rode rotslijster
- 36 Tuinen van Texel

DEUTSCHE SEITEN

- 46 Vorwort
- 47 Platz für Renaturierung in Tureluur und Schettersweid
- 48 Zu Tisch! In De Schorren ist die Speisekarte gut gefüllt
- 50 Der Ziegenmelker lässt sich nicht in eine Schublade stecken
- 51 Im Salz überleben

GOLOFON

OPDRACHTGEVER & HOOFDREDACTIE

Nationaal Park Duinen van Texel
Masja Gielstra, IVN Natuureducatie

REDACTIE

Marc Plomp, Daphna Lavy, Eva de Vries,
Anja Roubos, Jerome van Abbevé, Masja
Gielstra, Louise van der Sluis

BLADMANAGEMENT

Masja Gielstra/Louise van der Sluis

VORMGEVING EN PRODUCTIE

Wessels Ontwerpt

TEKSTEN

Daphna Lavy, Anja Roubos en Louise van
der Sluis

DRUK

Senefelder Misset Doetinchem
Oplage
60.000 exemplaren

REACTIES

Nationaal Park Duinen van Texel
Masja Gielstra - m.gielstra@ivn.nl
www.npduinenvantexel.nl

NationaalParkDuinenvanTexel

FOTO COVER

Parelmoervlinder op een kale jonker
Thomas van der Es - Natuurmonumenten

VOORWOORD

Thuis op Texel

We naderen Texel. (...) We wensen u een fijn verblijf op het eiland en voor de Texelaars: welkom thuis. Met die gesproken boodschap op de achtergrond vaart de veerboot van TESO de Texelse haven binnen. Het hart van veel mensen aan boord maakt een vreugdesprong bij het horen van die woorden. Eindelijk weer op Texel. Veel mensen voelen zich thuis op het eiland. 'Echte' Texelaars, van wie de familie al generaties op het eiland woont, en 'import'-Texelaars die hier zijn gekomen vanwege de liefde, de natuur of hun werk. Allemaal willen ze nooit meer weg. Veel bezoekers en gasten komen hier meer dan eens. Er valt dan ook veel te ontdekken en te beleven. En elk seizoen en ieder natuurgebied heeft zo zijn eigen parels.

In onze huidige tijd kom je met GPS overal. Vroeger was dat wel anders: toen gaven de bewoners duinen en paadjes een naam om de plek aan te duiden. Die veldnamen zijn niet statisch, maar bewegen mee in de tijd. Ze veranderen, verdwijnen, verschijnen en verschuiven. Dus kijk niet vreemd op als een Texelaar je de weg wijst met aanwijzingen waar Googlemaps niets mee kan.

Ook planten en dieren voelen zich thuis op Texel. Sommige soorten hebben hun vaste plek op het eiland, andere komen alleen in de winter of in de zomer langs, zoals de grote stern en de tapuit. Zij hebben specifieke omstandigheden nodig om te broeden en hun jongen te laten opgroeien en die vinden ze op Texel. Als een van de weinige plekken in Nederland.

Samen zorgen we ervoor dat die bijzondere plekken bewaard blijven. Bijvoorbeeld door tijdens het broedseizoen sommige paden of gebieden af te sluiten voor bezoekers, zodat deze soorten de rust krijgen die ze nodig hebben. Andere terreinen zijn minder kwetsbaar en daar is iedereen juist welkom om de natuur te beleven. Zoals de Tureluur en Schettersweid in het Texelse bos waar je vanaf het mooie nieuwe fietspad van orchideeën en andere zeldzame planten kunt genieten. Of ervaar van dichtbij hoe mooi een lepelaar is als je met de boswachter mee op excursie gaat op De Schorren.

Nog veel meer redenen om je thuis te voelen op Texel vind je in deze editie van Natuureiland Texel. Veel leesplezier!

Masja Gielstra
Coördinator communicatie & educatie
Nationaal Park Duinen van Texel

FOTO: MATHILDE LAWALATA

Ken jij onze spelregels?

Om ons Nationaal Park voor iedereen aantrekkelijk te houden, zijn er wat spelregels die we graag onder je aandacht brengen. Deze regels zijn bedoeld om de natuur te beschermen waar dat nodig is en bezoekers maximaal te kunnen laten genieten waar dat mogelijk is.

ZONERING

Het Nationaal Park Duinen van Texel is verdeeld in zones. Die hebben betrekking op het gebruik en dat is weer afhankelijk van de natuurwaarden en kwetsbaarheid van het betreffende gebied. Er zijn gebieden waar je lekker kunt rondstruinen en ook delen waar we de kwetsbare natuur beter moeten beschermen en die beperkter (of niet) toegankelijk zijn. Op het kaartje kun je zien waar je wat mag. ↪

HOND MEE OP VAKANTIE

Hij mag komen waar jij mag komen. Als jij in een gebied op de paden moet blijven, dan geldt dit dus ook voor je hond. Voor meer informatie kijk op onze website www.npduinenvantexel.nl/nuttig

BLIJF OP DE PADEN

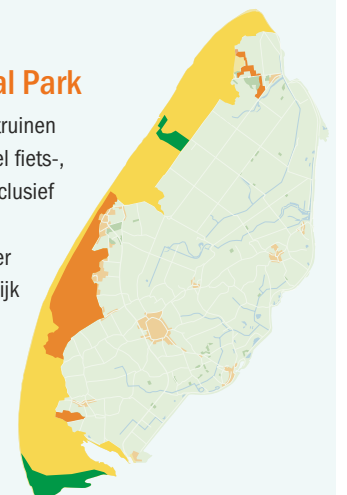
Zeker in gebieden met kwetsbare natuur is het belangrijk dat je op de paden blijft. Er zijn volop wandel-, fiets-, mtb- en ruiterspaden dus je hoeft niet bang te zijn dat je onvoldoende ziet of kunt doen. Fietsen mag op de daarvoor bestemde (fiets)paden en op het bewegwijzerde mtb-pad.

WILDKAMPEREN

Op Texel mag je niet wildkamperen. Ook niet met campers en kampeerbusjes! Er zijn wel diverse campings in het duin- en bosgebied waar je terecht kunt op mooie natuurterreinen. Onze gastheren ontvangen je graag.

Zonering Nationaal Park

GROEN: gebieden om te struinen
ORANJE: gebieden met veel fiets-, wandel- en ruiterspaden, inclusief atb-pad
GEEL: gebieden met minder paden en alleen toegankelijk voor aangegeven gebruik

Natuureiland Texel is een uitgave van Nationaal Park Duinen van Texel i.s.m. Ecomare, Gemeente Texel, Staatsbosbeheer, Provincie Noord-Holland, Natuurmonumenten, IVN Natuureducatie, VVV Texel en Vogelinformatiecentrum Texel.

Krakers in de dierenwereld

Koekoeksjong met 'moeder' bosrietzanger

Het valt niet mee om op Texel een woning te vinden. De dierenwereld heeft daar een oplossing voor gevonden: kraken!

De bekendste kraker is natuurlijk de koekoek, die meteen pleegouders voor de jongen regelt. Het meest geschikt zijn de nesten van de heggenmus, rietzanger, kwikstaart en karekiet. Om er ongemerkt een ei in te kunnen leggen, lijkt de koekoek op een sperwer, een vijand van de zangvogels. Ook schreeuwt ze als een sperwer, zodat de eigenaren van het nest even opvliegen. Bovendien lijkt het ei op dat van de waardvogel. Elke vrouwtjeskoekoek specialiseert zich in een bepaalde vogelsoort en legt bijpassende eieren in wel tien nesten.

De waardvogels broeden het koekoeksei samen met hun eigen eieren uit. Het koekoeksjong komt net iets eerder uit en gooit de andere eieren en kuikens uit het nest, zodat zijn veel kleinere pleegouders al het voedsel aan hem geven.

Minder bekend is dat veel meer vogels eieren in het nest van een ander leggen. Zoals de huismus, spreeuw, eenden, waterhoentjes, zwaluwen en roeken. Een verschil met de koekoek is wel dat ze dit meestal doen bij een nest van een soortgenoot en dat ze zelf ook broeden. Zo zorgen ze voor risicospreiding.

Kant en klaar

De ekster heeft een slechte naam als eier- en kuikenrover, maar deze intelligente en prachtig gekleurde vogel bouwt ook prima nesten voor anderen. Eksterpaartjes maken namelijk meerdere bouwwerken - met een ingenieus dakje om het van bovenaf te beschermen - en gebruiken er maar

één. Ze lijken dit te doen om roofvogels te misleiden en om hun territorium af te bakenen. De overige nesten worden vaak door andere vogelsoorten in gebruik genomen.

Tapuiten en bergeenden pakken het weer anders aan: zij broeden in holtes in de grond en daar zijn verlaten konijnenholten heel geschikt voor. (Lees hier meer over op p. 16-17) Ook kauwtjes betrekken graag een konijnenhol. Of een spechttenest, net als mezen en andere kleine zangvogels.

Op het strand

Een echte kraker is het heremietkreeftje, dat je op het Noordzeestrand goed kunt bekijken langs de waterlijn. Eigenlijk is dit geen echte kreeft of krab; het behoort tot de Anomura. Deze diertjes hebben een zacht achterlijf en zoeken daarom bescherming in een leeg schelpje. Maar zo nodig onteigenen ze ook een huisje!

Als het heremietkreeftje groeit, zoekt het een groter schelpje. Grappig is dat de diertjes aan woningruil doen. Als er één in een vrij grote schelp trekt, verhuist een iets kleinere soortgenoot snel naar de schelp die hij achterlaat en zo gaat het een tijdje door.

HEREMIETKREEFTJES STRIJDEND OM EEN SCHELP

KEGELBIJ

Meer koekoeken

Er zijn ook 'koekoeksbijen'. De naam zegt het al: dit zijn bijensoorten die hun ei in het nest van bepaalde andere bijen leggen. In Nationaal Park Duinen van Texel zijn dit bijvoorbeeld de kegelbij en de duinkegelbij. Zo zijn er ook koekoekshommels en koekoekswespen.

De wasmot is een nachtvlinder die de nesten van hommels en bijen overneemt. Ze probeert snel langs de wachtbijen te komen om honderden eitjes in het nest te leggen. De uitgekomen larven eten zowel de was, de honing als het stuifmeel. Om te verpoppen spinnen ze een cocon in het nest. Als ze uitkomen, keren ze dezelfde avond nog terug om zelf eitjes te leggen.

WASMOTLARVEN

NOORDSE WOELMUIS

Ruimte voor natuurherstel in Tureluur en Schettersweid

In de natuur zijn details belangrijk. Daarom was het natuurherstelproject in de gebieden Tureluur en Schettersweid in het Texelse bos niet zomaar een project voor Staatsbosbeheer. Het was maatwerk met de hoofdletter M. De te nemen maatregelen werden met de grootste zorgvuldigheid op de kaart uitgewerkt. Met in het achterhoofd dat ene Grote Doel: groeikansen voor zeldzame planten als zonnedauw en teer guichelheil.

Schettersweid geplagd

Afgelopen winter ging het gebied op de schop. Ongeveer een kwart van de Schettersweid, dat grenst aan de Ploegelandeweg, werd afgeplagd. De voedselrijke bovenlaag werd verwijderd om de groeikansen van zeldzame planten als moeraskartelblad, zonnedauw en teer guichelheil te verbeteren. Die houden van 'arme' grond, maar ook van water en dat was er door toemende droogte in de zomer in het natuurgebied steeds minder. Door het zoete water langer vast te houden en het grondwaterniveau te verhogen, en dat in het voorjaar te laten afstromen over het maaiveld, werden omstandigheden gecreëerd die moeten leiden tot een gebied met hoge natuurwaarden. Niet alleen de genoemde soorten, die allemaal op de Nederlandse Rode Lijst van bedreigde planten staan, worden hier beter van. Ook de leefomgeving van de noordse woelmuis, ook al zo'n bedreigde soort, gaat erop vooruit. En wie weet, een baltsende watersnip in de toekomst?

ZONNEDAUW

MOERASKARTELBLAD

BREDE ORCHIS

Robuuste Tureluur

Het gebied de Tureluur, dat aan de andere kant van de Ploegelandeweg ligt, werd in 1997 vergraven tot duinrel. Dit gebied ontpopte zich tot een bijzonder grasland, waar orchideeën volop groeien en bloeien. Je zou bijna vergeten dat de orchidee een zeldzame en beschermde plantensoort is, zo talrijk komt die hier voor. Gevlekte orchissen, maar ook de brede orchis en rietorchis, doen het hier al goed. Een nadeel was dat de Tureluur in twee delen werd 'geknipt' door het fietspad dat er tussendoor lag. Toen de gemeente Texel aangaf het fietspad te willen vernieuwen omdat het in slechte staat verkeerde, sloegen gemeente en Staatsbosbeheer de handen ineen om Tureluur en Schettersweid, die beide liggen in beschermd Natura 2000-gebied, te upgraden. Het fietspad werd verbreed voor een grotere veiligheid, maar ook verlegd, deels naar de zuidelijke bosrand.

Duinblauwgrasland

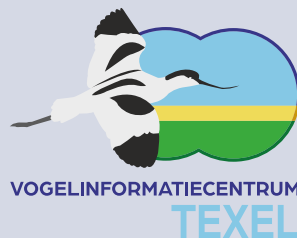
De boswachter ecologie van Staatsbosbeheer Texel, Thomas van der Es, is enthousiast over de natuurherstelprojecten. 'Nu al kleuren de graslandjes paars van de orchideeën in de Tureluur en het wordt er alleen nog maar mooier. Doordat het fietspad is verplaatst naar de bosrand, ontstaat een robuuster en aaneengesloten stuk natuur dat de potentie heeft om zich te ontwikkelen tot zeldzaam duinblauwgrasland', vertelt Thomas. Hij verwacht dat de vrijgekomen ruimte waar het oude fietspad is weggehaald zich op dezelfde manier zal ontwikkelen als de omgeving. 'Naast al die prachtige orchissen hopen we ook op uitbreiding van zeldzame planten als de sterzegge die je er nu maar mondjesmaat ziet.'

Recreatief aantrekkelijk

Staatsbosbeheer vindt het belangrijk dat de Texelse natuur recreatief aantrekkelijk en beleefbaar blijft. 'Waar dat kan zonder de natuurwaarden aan te tasten, kiezen we daar zeker voor', aldus teamleider Kees Hin van Staatsbosbeheer op Texel. Hij is blij met het nieuwe fietspad, dat net als de naastgelegen waterloop door het landschap meandert en mooie doorkijkjes biedt op de Schettersweid en Tureluur. Dilemma voor de terreinbeheerder was wel dat er bomen gekapt moesten worden voor de aanleg van het fietspad. 'Om kwetsbare natuur te beschermen en beleefbaar te maken voor recreanten, moesten we een strook bos kappen. Dat waren vooral esdoorns. Waardevolle eiken en tamme kastanjes konden gespaard worden. We hebben ook hier op de details gelet en boom voor boom bepaald of die weg kon of dat het fietspad eromheen zou moeten komen.'

Dit voorjaar werden de werkzaamheden afgerond. Naar verwachting zullen de kale vlaktes snel weer een groene en fleurige aanblik bieden.

Vogels kijken met **TEXEL** **VOGELINFORMATIECENTRUM**

Specialist in verrekijkers & telescopen voor vogelaars

Het enige Swarovski Service Centre met persoonlijke service, speciaal voor natuurliefhebbers!

Alle telescopen en verrekijkers bij ons op voorraad en zelf te proberen.

Telescopen voor alle budget

**DE EERSTE
SLIMME
VERREKIJKER !!**

- * fotograferen
- * determineren
- * aanwijzen
- * digitaal meekijken

Swarovski AX Visio 10x32 Kom hem zelf testen!

Swarovski ATC telescoop

Beste kleine telescoop op de markt

WADDEN VOGELFESTIVAL

Met de grootste verrekijkersshow en Birdfair. Kom langs en test alle verrekijkers en telescopen zelf.

11 EN 12 MEI 2024

Met je aankoop, of deelname aan een excursie, steun je een goed vogelkijkdoel.

www.vogelinformatiecentrum.nl | www.vogelexcursiestexel.nl

Kikkertstraat 42 1795 AE De Cocksdorp | +31 (0) 222 316249 | info@natuurdigitaal.nl

GEHELE JAAR
GEOPEND
MAANDAG T/M ZATERDAG
10.00-18.00 UUR

FOTO: STAATSBOSBEHEER-THOMAS VAN DERES

Teer guichelheil

Een bijzondere naam voor een bijzonder plantje. Teer guichelheil is een typische plant van de natte duinvalleien. De hele winter blijft hij onder water. Als de zomer zich aandient en het grondwater weer lager wordt, komt de soort tot bloei. De fijne bloemblaadjes zijn zachtroze en contrasteren goed met de eivormige groene bladeren. De soort staat op de Nederlandse Rode Lijst van zeldzame planten. Vooral op open plekken in het duin kwam deze prachtige bodembedekker voor.

Door cultuurtechnische maatregelen, zoals ontwateren en bemesten, ging de soort snel in aantal achteruit. Dankzij natuurherstel in gebieden met ijzerrijke kwel is teer guichelheil bezig met een comeback. Om kwetsbare planten zoals teer guichelheil weer groeikansen te bieden, voert Staatsbosbeheer op verschillende plaatsen natuurherstelprojecten uit, waarbij de voedselrijke bodemlaag wordt afgeplagd. Dat is ook in De Dennen gebeurd, op de Schettersweid en de Tureluur.

OERRR

GA MEE OP AVONTUUR!

Kom naar de speelnatuur van OERRR. Speel met water in de waterbaan, vang kikkers en waterkevers met een schepnet en kom glijden van de modderglijbaan. Hebben je (groot)ouders zin in koffie? Neem plaats op ons terras.

Natuurcentrum De Marel
Nieuwlanderweg 38, De Waal.

OERRR is een initiatief van:

Broeden op de zanddijk Broedsucces grote sterns is niet genoeg voor de toekomst

Tot verbazing van vogelkundigen broedden er afgelopen jaar grote aantallen grote sterns in het nieuwe Texelse natuurgebied Prins Hendrikzanddijk. In 2022 was immers 80% van deze kwetsbare vogels gesneuveld door vogelgriep.

'Hier hebben vorig jaar zo'n vierduizend paartjes gebroed, ruim een kwart van de broedvogels in Nederland, en er zijn tweeduizend jonge vogels uitgevlogen. Dat hebben we nooit aan zien komen. Blijkbaar is er een 'voorraad' vogels van Nederlandse herkomst die nu tot broeden komen, want we hebben heel weinig buitenlandse ringen gezien', zegt de Texelse onderzoeker Mardik Leopold, werkzaam bij Wageningen Marine Research. 'Waarschijnlijk waren het jongere broedvogels die anders niet aan de bak waren gekomen.'

Met behulp van een webcam werd vastgesteld dat er maar heel weinig vogelgriep in de kolonie voorkwam. 'Dat betekent dat er sprake was van immuniteit, zoals we al hoopten. Ik denk dat ze tijdens de trek besmet zijn met een lichte dosis van het virus', verklaart Leopold. 'We hebben het gecheckt door bij een aantal broedvogels wat bloed af te nemen en keel en kont te 'swabben' met een wattenstaafje. De helft bleek seropositief: de monsters bevatten antilichamen. Dat is goed nieuws.'

Met de kuikens ging het aanvankelijk goed. Er was voldoende vis beschikbaar. Zodra ze konden vliegen, kwamen ze bij elkaar in een zogenoemde crèche. Daar kwamen ook jonge vogels uit België en Zeeland bij.

Immuniteit uitgewerkt

'Toen ging het voor sommige alsnog mis', constateert de onderzoeker. 'Er gingen vijfhonderd tot zeshonderd kuikens dood, omdat het virus werd aangevoerd door vogels uit andere kolonies. Van de gezonde kuikens die we hadden geringd, was er maar een seropositief. Maar een week later waren enkele tientallen van de honderdtachtig geringde jongen dood. Een mogelijke verklaring is dat de oudere dieren die immuun waren dit via de eieren hebben doorgegeven aan de kuikens. Maar deze vorm van immuniteit werkt hooguit een paar weken, en daarna viel een deel van hen alsnog ten prooi aan vogelgriep.'

Er zijn dus wel jongen van de Prins Hendrikzanddijk uitgevlogen, maar minder dan het zich eerst liet aanzien. Te weinig om de populatie in stand te houden, waarschuwt Leopold. Hij voorziet een negatieve spiraal wanneer dit jaar op jaar zo doorgaat. 'Dan sterft de soort na zo'n twintig jaar uit in Nederland. Tenzij de ziekte uitgewoed raakt, gaat het dus fout als je niks doet.'

Als oplossing denkt de onderzoeker aan het vaccineren van grote sterns. 'Er zijn succesvolle proeven uitgevoerd met de vaccinatie van kippen en eenden, maar het is niet gegarandeerd dat dit vaccin ook geschikt is voor grote sterns. Hopelijk mogen we dit jaar van het ministerie van LNV een theoretische studie doen en daarna een praktijkproef. Als die positief uitpakt, zouden we over twee jaar kunnen vaccineren.'

KOLONIE GROTE STERNS OP DE PRINS HENDRIKZANDDIJK

Steun

De opbrengst van de vogelexcursies van het VogelInformatiecentrum en het Wadden Vogelfestival (11 en 12 mei 2024) is deels bestemd voor steun aan de kustbroeders, waaronder de grote stern. Vorig jaar werd de webcam op de Prins Hendrikzanddijk gesponsord. Zie ook p. 35.

www.vogelinformatiecentrum.nl @natuurdigitaal

Ontdek de vogels op Texel

Texel moet je zien én beleven

Zeker voor liefhebbers van vogels valt er op Texel veel te zien en te beleven. Het is indrukwekkend te noemen dat je op sommige dagen wel honderd verschillende soorten kunt waarnemen. Wie weet wat je tijdens een bezoek op het grootste Nederlandse Waddeneiland allemaal tegenkomt?

Ga je mee vogels kijken?

Boek een unieke vogelsafari bij Calidris en kom oog in oog te staan met schitterende vogels! Bioloog en winnaar van het televisieprogramma "In de ban van de Condor" Klaas de Jong geeft bijna dagelijks rondleidingen. Hij kent de mooiste plekjes van Texel en vertelt je uitgebreid over de vogelsoorten. Interessante wetenswaardigheden over het eiland laat hij zeker niet achterwege. De excursie is gericht op een klein gezelschap en door de persoonlijke aandacht is de vogelsafari boeiend van begin tot eind.

Test kijkers van Vortex en Zeiss

Wie de natuur optimaal wil beleven kan bij Klaas apparatuur lenen tijdens de vogelsafari. Hij heeft statieven van Leofoto bij zich en neemt meerdere verrekijkers en telescopen van Vortex en Zeiss mee in zijn bus. Statieven van Leofoto zijn populair onder fotografen door de stabiliteit en hoge betrouwbaarheid. De kijkers van Vortex en Zeiss maken het eenvoudig om op grote afstand bijzondere details te ontdekken en natuurlijk gedrag te observeren. Een kwalitatieve verrekijker of telescoop maakt het verschil tussen ergens naar kijken en het écht zien.

Kom langs voor een advies op maat

Cameranu heeft alles in huis voor liefhebbers van de natuur, van verrekijkers en telescopen tot statieven, camera's en objectieven. De keuze voor een kijker is persoonlijk en het gaat vooral om de rust die tijdens het kijken wordt ervaren. Een passend aankoopadvies mag daarom niet ontbreken. De specialisten in de Cameranu winkels nemen alle tijd en helpen je graag om de juiste keuze te maken.

Meer weten over Cameranu?
Scan de QR code voor meer informatie.

Ga mee op vogelsafari

Voor meer informatie of het aanmelden voor de vogelsafari, bel 06 21809865 of ga naar vogelsoptexel.nl

BOET VAN HOPMAN

Texelse veldnamen als bron van informatie Via het Hoge Nol van Wullum naar het Oorlogsschip

Tegenwoordig hebben alle straten namen en komen we met GPS gemakkelijk tot in de verste uithoeken. Dat was vroeger wel anders. Toen vonden Texelaars hun weg via veldnamen. Ieder duin, paadje, veld of weggetje kreeg van de vaste gebruikers een naam. Daardoor zijn veldnamen een bron van informatie; ze vertellen over de geschiedenis van het gebied.

Het leuke aan veldnamen is dat ze niet statisch zijn: ze veranderen, verdwijnen, verschijnen en verschuiven. De schrijfwijze kan verschillen en een weg kan bijvoorbeeld meerdere veldnamen hebben, gegeven door verschillende gebruikers. De honderden veldnamen in de duinen van Texel zijn verzameld door de oud-boswachters Kees Bruin en Erik van der Spek.

Veldnamenroute

Speciaal voor dit magazine heeft WV Texel een veldnamenroute (10,5 km) uitgezet die door De Muy en deels door De Slufter en over het strand loopt. Dit deel van het Nationaal Park is rijk aan veldnamen! Zo maak je kennis met een stukje geschiedenis van het eiland en geniet je tegelijkertijd van de prachtige natuur. De route is het hele jaar door te wandelen. Op de website van de WV vind je ook een variant van 6,9 km alleen door De Muy. Deze korte wandeling kun je uitsluitend van 1 augustus tot 1 maart maken (buiten het broedseizoen), omdat de groene paden op de route 's zomers zijn afgesloten voor publiek.

Handig om te weten:

- De route is onverhard
- Honden mogen mee aan de lijn
- Goede wandelschoenen zijn aan te raden
- Parkeren kan op het nabijgelegen parkeerterrein bij Paal 21

Benieuwd naar meer wandelroutes op Texel?
Ga naar texel.net/wandelen

Natuurlijke kerf nabij paal 8

STUDIES NAAR KUSTBEHEER ZUIDWESTPUNT TEXEL

Dynamische duinen voor meer biodiversiteit en grotere waterveiligheid

Hoe creëren we een duinlandschap dat meegroeit met de zeespiegelstijging, zodat Texel in de toekomst beschermd blijft tegen het water en hoe kunnen we er tegelijkertijd voor zorgen dat de biodiversiteit in de duinen toeneemt? Deze vragen vormden een belangrijke aanzet voor de Variantenstudie die de Provincie Noord-Holland laat uitvoeren naar de zuidwestpunt van Texel, waar wind en water een grote rol spelen bij de vorming van het landschap.

Wethouder Rikus Kieft van de gemeente Texel is blij dat het is gelukt om alle overheden te betrekken. 'Rijkswaterstaat, Defensie, Staatsbosbeheer, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Provincie Noord-Holland zijn actief aangehaakt bij het onderzoek. Dat wordt dit jaar uitgevoerd door advies- en ingenieursbureau Witteveen+Bos, in opdracht van de provincie. Elke organisatie heeft zijn eigen belangen, maar in de zuidwestpunt delen de partijen één groot gezamenlijk belang: het dynamiseren van de kustlijn voor een betere waterveiligheid en een veerkrachtige natuur.'

Settelende natuur

De huidige dynamiek in het zuidwestelijk kustgebied van Texel, zuidelijk van Paal 12, hangt onder andere samen met de aanleg van de Afsluitdijk in 1932. Daardoor veranderden zeestromingen en kwam het Molengat steeds dichterbij de Texelse kust te liggen. Hierdoor verdwijnen nog steeds flinke hoeveelheden zand in zee en moeten in het gebied elke drie jaar zandsuppleties worden uitgevoerd om de kustlijn op z'n plek te houden. 'De natuur in het gebied is nog settelend', concludeert Ronald Hollander. Als beleids-

Rikus Kieft en Ronald Hollander

adviseur Kust & Strand van de gemeente is hij actief bij het onderzoek betrokken. Regelmatig ontstaan in de zuidwestpunt *white cliffs*: steile duinwanden, gevormd door kustafslag, waarbij de vergelijking zich opdringt met de 'white cliffs of Dover' in Engeland. Eerder werd verondersteld dat de kust het best werd beschermd door hoge duinen en het vastleggen van de zeereep. Inmiddels denken wetenschappers en kustbeschermers daar anders over. Texel wil de hele kustlijn dynamiseren. 'In de duinen hebben we te maken met stikstofdepositie, bemesting door grote aantallen vogels en verdroging. Er ontstaat vergrassing en verruiging, waardoor er op veel plekken weinig anders meer groeit dan duinroos. Daar willen we graag wat aan doen', aldus Hollander.

Variëtenstudie

Dat er wat moet gebeuren, daar zijn alle partijen het over eens. Wat de beste oplossing is, moet blijken uit de Variantenstudie Zuidwestkust. Onderzoekers en ecologen van Witteveen+Bos richten zich op verschillende oplossingsrichtingen en combinaties hiervan. Ook de optie 'niks doen' is een van de varianten, hoewel die hoogstwaarschijnlijk niet op steun kan rekenen. 'Er wordt onderzocht of een strekdam, net zoals bij de vuurtoren, uitkomst kan bieden. Of het creëren van een soort wildernis, vergelijkbaar met De Slufter, waarin je de natuur al dan niet met beheer zijn gang laat gaan. Weer een andere optie is het aanbrengen van kerven en het creëren van stuifkuilen. Als je inhammen in het duin maakt, kan er zand inwaaien naar de achterliggende duinen. Daardoor ontstaat een steviger en breder duinmassief dat de kust beter zal beschermen. Datzelfde zou ook kunnen door het aftoppen van hoge duinen, waardoor het zand ook weer kan verstuiwen naar het achterland.'

Grauwe kiekendief

Grotere biodiversiteit

Het kerven van de duinen verstevigt niet alleen de duinenrij, maar zorgt ook voor meer biodiversiteit. Het zand kan dieper de duinen inwaaien waardoor de vergraste en verruigde stukken onder een laag zand komen te liggen en er meer dynamiek ontstaat. Door die *overpoeding* worden delen van het achterliggende duingebied schraler en worden het weer groeiplaatsen voor bijzondere dieren en planten die van deze specifieke omstandigheden houden. Duinviooltjes en vleugeltjesbloemen komen terug en soorten als de basterdzandloopkever zijn dol op de zandige gebieden. Zij vormen weer een belangrijke voedselbron voor zeldzame vogels als de tapuit of de oeverzwaluw, die steeds vaker een stuifkuil uitzoekt om te broeden. Hollander voegt toe: 'We zijn met dynamiseren goed op weg als de grauwe kiekendief weer op Texel te zien is. Deze soort staat als ernstig bedreigd op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Vroeger kwam hij wel in de duinen voor.'

Betrokkenheid omgeving

Kieft benadrukt dat ook inwoners worden betrokken bij de plannen. 'In een aantal omgevingsbijeenkomsten kunnen Texelaars input geven. Hun inbreng is belangrijk.' Zodra alle varianten in de studie zijn uitgewerkt, volgt een bestuurlijke keuze. 'We hebben afgesproken dat de keuze voor de beste variant in gezamenlijkheid genomen moet worden door de betrokken organisaties. Ik heb er het volste vertrouwen in dat dat gaat lukken. Gezamenlijk zorgen we ervoor dat de dynamiek in de duinen wordt hersteld en Texelaars droge voeten houden.'

Basterdzandloopkever

EEN TAPUITMANNETJE VERLAAT HET NEST DAT IN EEN KONIJNENHOL IS GEMAAKT.

Konijn eruit, tapuit erin Wonen in het huis van een ander

In duingebieden met konijnen vind je konijnenburchten. Die bestaan uit een ingewikkeld gangenstelsel met flink wat kamers waar konijnen zich verschuilen tegen predatoren. Als het konijn zijn luxe verblijf verlaat, zijn er kapers op de kust die maar wat graag hun nest maken in een konijnenhol, zoals de tapuit.

In Nederland is de tapuit zeldzaam geworden. Op nog slechts drie plekken in ons land komt de soort tot broeden. De Wadden, en in het bijzonder Texel, is een van die plekken. Je vindt de tapuit, die officieel de *Oenanthe oenanthe* heet, vooral in de Eierlandse Duinen. De middelgrote zangvogel houdt van kale, open landschappen en zandgronden. Ze kunnen niet alleen snel vliegen, maar ook hard lopen. Ze jagen op kevers en andere insecten. Je herkent het mannetje aan de witte stuit en witte staart, met een zwarte omgekeerde T erop, en zijn zwarte kop en vleugels. Hij is overwegend grijs van boven en wit van onder. Het vrouwtje is onopvallender en kleurt meer beige.

Stikstof

Sinds de jaren negentig van de vorige eeuw gaat het slecht met de tapuit. In 1975 werden enkele duizenden broedparen geteld. Dat aantal was rond 2010 gedecimeerd tot enkele honderden. Op Texel schommelt het aantal broedparen de laatste jaren rond de 75. De daling hangt samen met een tekort aan geschikte broedgebieden. Door stikstofdepositie vergrassend en vermossen stuifzandgebieden. Daarnaast gaat het slecht met de konijnenstand. Door ziektes is hun aantal fors uitgedund. Minder konijnen betekent minder hollen en dus minder nestplekken voor de tapuit. Op Texel zijn de omstandigheden nog redelijk goed voor de tapuit en komt twee-

derde van de Texelse populatie ook echt tot broeden. Door het ontbreken van jagers zoals de vos en de marter zijn de meeste nesten succesvol. SOVON Vogelonderzoek volgt de tapuit al meer dan 17 jaar op Texel. De nesten worden gelokaliseerd en wekelijks gecontroleerd tot de jongen zijn uitgevlogen.

Hulp

Vanuit de provincie heeft Staatsbosbeheer op Texel de opdracht om het leefgebied voor honderd broedparen te herstellen. Doordat er minder konijnen zijn, vindt er ook minder begrazing van de duinen plaats. Daarom helpen de boswachters de natuur een handje en worden schapen ingezet om ruigte en hoog gras weg te vreten, zodat weer meer open vlaktes voor de tapuit in het duingebied ontstaan. Ook worden de nesten beschermd. Texel heeft dan weliswaar geen grondpredatoren, maar (verwilderde) katten vormen wél een grote bedreiging voor met name de jonge tapuiten die net het nest hebben verlaten. Daarom organiseren Texelse natuurorganisaties jaarlijks kattenvangacties (zie ook blz. 45).

De buren

Een andere vogel die het wel makkelijk vindt om het verlaten huis van een ander dier te benutten, is de bergeend. Deze kustbewoner broedt ook graag zijn eieren uit in een konijnenhol. Als dat niet voorhanden is, gebruikt hij ook wel holle ruimtes onder aanspoelsels op het strand of verstopt hij z'n eieren tussen dichte begroeiing. Het legsel van een bergeend bestaat uit zo'n acht tot tien eieren, die na 28 dagen uitkomen. De jongen gaan naar de crèche, waar ze onder toezicht van volwassen bergeenden gezamenlijk rondzwemmen in een duinmeer of waterplas. De bergeend is met zijn felrode snavel en bontgekleurde schakeringen op een wit verenkleed een opvallende vogel. De mannetjes onderscheiden zich van de vrouwtjes door een knobbel op de snavel. Als echte kustbewoners voeden ze zich met (week)dierpjes uit zachte slikbodems.

ALLE PULLETJES VAN DE BERGEENDEN GAAN HET WATER OP, MET ESCORT VAN ENKELE VOLWASSEN DIEREN

JONGE TAPUIT

Tapuit op Texel

In opdracht van het Nationaal Park is een film gemaakt over de tapuiten op Texel. In 'Tapuit op Texel' brengt fotograaf en videograaf Sam Reitsma prachtig in beeld hoe de tapuiten broeden en hun jongen grootbrengen. Op de website van het Nationaal Park is een 1- en een 5-minuten versie van de film te zien. Wil je de volledige film zien? Dat kan op de TESO-boot en bij de informatiepunten van het NP: VVV Texel, Ecomare en Vogel informatiecentrum Texel.

Natuurcentrum De Marel

Het perfecte startpunt om de Texelse natuur te ontdekken

Dinsdag t/m zaterdag 10.00-17.00 uur.

Zondag van 11.00-17.00 uur.

OERRR

Bezoek Natuurcentrum De Marel

VOOR JONG EN OUD

- **Speelnatuur van OERRR** waar kinderen kunnen spelen in de natuur.
- Laat je informeren over de **laatste waarnemingen** uit het gebied.
- Expositie van vele opgezette vogels, afwisselende kunst en informatie.
- Altijd verse koffie, thee, chocomelk en lekker **appelgebak**.
- Toegang tot Natuurcentrum De Marel en de speelnatuur is **gratis**.

Natuurcentrum De Marel is gelegen aan de Nieuwlanderweg 38, De Waal.

Natuurmonumenten

www.ecomare.nl @EcomareTexel Ecomare Texel ecomaretexel

Heden en verleden van de Noordzee bij Ecomare

Ecomare heeft behalve zeehonden, vogels, zeeaquaria en een wildopvang ook een natuurmuseum. De tentoonstellingen gaan over allerlei aspecten van de natuur op en rond Texel. Zo zie je skeletten van op Texel aangespoelde walvissen in de Walviszaal en ontdek je van alles over Werelderfgoed Waddenzee in de tentoonstelling Wonderlijk Wad. De wisseltentoonstelling van dit jaar gaat over het verleden van de Noordzee. Hij heet Doggerland, verdwenen in de golven.

Texel is niet altijd een eiland geweest en de Wadden- en Noordzee waren ook niet altijd zee. In de laatste ijstijd, van 100.000 tot 10.000 jaar geleden, was het allemaal land. Het gebied dat nu de zee tussen Engeland, Nederland en Scandinavië is, wordt Doggerland genoemd. Toen na de laatste ijstijd het ijs ging smelten, liep Doggerland onder water. Het laatste stukje dat onder de golven verdween, is de ondiepte in de huidige Noordzee die we de Doggersbank noemen.

Neanderthalers

Doggerland heeft in honderdduizenden jaren verschillende gedaantes gehad. Tijdens de ijstijden was het er koud en droog. Je vond er een steppelandschap met lange, koude winters en korte zomers. Er leefden grote zoogdieren zoals wolharige mammoeten, rendieren, steppewisenten en wolharige neushoorns. Maar ook mensen wisten er te overleven. Eerst Neanderthalers, later de moderne mens. Ze leefden als jagers-verzamelaars; landbouw bestond nog niet.

Doggerland is een reizende tentoonstelling, georganiseerd binnen het project *Onder Ons* van het Rijksmuseum van Oudheden en de VriendenLoterij. Doggerland blijft tot 1 november 2024 bij Ecomare te bezichtigen.

Fossielen

Tussen de ijstijden was het klimaat van Doggerland milder. De lage delen liepen onder water, op het land eromheen ontstonden bossen en wetlands. Hier leefden onder andere olifanten, nijlpaarden en neushoorns. De fauna en flora werden diverser, tot er weer een ijstijd aanbrak. We weten dit allemaal dankzij fossielen en prehistorische vondsten. Botten van dieren en gereedschappen van de mensen die toen leefden, zijn op de bodem van de zee bewaard gebleven. Vissers krijgen ze in hun netten en met strand-suppleties worden ze op het strand gevonden. Dankzij deze vondsten is het verhaal van Doggerland bekend.

In de tentoonstelling Doggerland bij Ecomare zie je een selectie van de vondsten en ontdek je meer over het verre verleden van de Noordzee. De rest van het museum gaat vooral over het heden: wat leeft er allemaal in onze zee en wat maakt de wadden zo bijzonder? Kijkend naar het verleden weten we dat het landschap niet voor eeuwig hetzelfde blijft. Het tempo van de veranderingen wordt door de uitstoot van broeikasgassen wel enorm versneld. Wordt Texel straks ook verzvolgen door de zee?

Het eiland Texel en het eiland Eierland.
Detail van een grote wandkaart van Noord-
en Zuid-Holland uit ca. 1725, getekend
naar een oorspronkelijke kaart
van J.A. Colom uit 1691.

Land, zand en mensenhand

Wist je dat het huidige Texel eigenlijk uit twee eilanden bestaat? Je kunt nog steeds duidelijk zien hoe het oude Texel ooit aan het eilandje Eierland is vastgegroeid, met hulp van de mens.

Het Oude Land van Texel is ontstaan doordat gletsjers hier in de IJstijd een keileemlaag achterlieten. Het loopt grofweg van het Klif in Den Hoorn tot het buurtschap Oost, met de Hoge Berg tussen Den Burg en Oudeschild als hoogste punt. Er is een duidelijk verschil tussen dit glooiende land en de jongere vlakke polders die door mensenhanden zijn aangelegd.

Texel was in de middeleeuwen nog via een veengebied met het vasteland van Holland verbonden. Tot de Allerheiligenvloed van 1170 dit wegsloeg en het Marsdiep ontstond. Vanaf dat moment was Texel een echt eiland.

Vanaf de veertiende eeuw vergrootten de bewoners hun leefgebied door de omringende kwelders in te polderen, te beginnen bij de duinen van De Koog. Het toeristendorp dankt zijn naam niet voor niets aan een oud woord voor buitendijks land of polder. De talrijke polderdijkjes die in de loop der eeuwen werden aangelegd, zoals het Oude Dijkje bij De Koog, het Burgerdijkje en de Bomendiek bij De Waal, zijn tegenwoordig leuke fietsroutes.

In 1610 werd de grote polder Waalenburg ingedijkt, maar dit weidegebied is altijd nat en een beetje brak gebleven.

Het heeft daardoor een grote aantrekkingskracht op vogels en er groeien bijzondere planten. Natuurmonumenten heeft er een natuurgebied van gemaakt, waarin je de resten van oude wadkreken nog kunt zien.

Het eiland Eierland

Eierland zat oorspronkelijk vast aan Vlieland, tot aan het eind van de 13e eeuw het Eierlandse Gat doorbrak en het een echt eilandje werd. Het werd van het oude Texel gescheiden door het Anegat. Dat slibde rond 1550 dicht en er ontstonden zandbanken en kwelders. Dat bracht de Staten van Holland op het idee om hier een stuif-

dijk aan te leggen die de zee op de Rede van Texel in toom moest houden. Met riet en rijshout werd het stuivende zand vastgehouden en in 1630 was de Zanddijk een feit. Als je nu via de hoge Sluftertrap het duin beklimt, sta je dus eigenlijk op een dijk. Het eilandje Eierland heet zo omdat er een enorme meeuwenkolonie was en de eieren er in de broedtijd letterlijk voor het oprapen lagen.

Na de aanleg van de Zanddijk groeide de zandvlakte aan de Noordzeekant verder aan. In 1855 werd er een nieuwe stuifdijk aangelegd om het nieuwe land tegen de zee te beschermen, maar die brak drie jaar later tijdens een hevige storm op drie plekken door. De gaten werden gedicht, maar bij een daarvan ging het steeds weer mis. In 1925 werd het voor het laatst geprobeerd, daarna gaf men het maar op. Hieraan danken wij het unieke natuurgebied De Slufter, waar de zee nog steeds vrij spel heeft. Bij de duingebieden De Nederlanden en De Muy is de inpoldering wel gelukt. Ook dit zijn later natuurgebieden geworden.

Ook aan de andere kant van de Zanddijk werd in de negentiende eeuw land aangewonnen. In 1835 werd begonnen met de inpoldering van de

kwelder die de Eierlandse polder zou worden. Dat gebeurde onder leiding van de uit Antwerpen afkomstige Nicolas Joseph De Cock. De Cocksdorp is naar hem genoemd. De boeren van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden die zich in de nieuwe polder vestigden, hadden het zwaar op het zanderige land.

Als je vanaf de veerhaven via de Pontweg het eiland op rijdt, kom je door de Prins Hendrikpolder, ook een voormalige kwelder. Na eerdere mislukte pogingen is het halverwege de negentiende eeuw wél gelukt om dit gebied in te polderen. Daarmee kreeg Texel globaal zijn huidige vorm.

Vloedpalen

Aan de vloedpalen die vanaf het dorp Den Hoorn tot in de duinen zijn geplaatst, is te zien hoeveel het eiland in de loop der eeuwen naar het zuidwesten toe is aangegroeid, her en der een handje geholpen door de mens. De eerste vloedpaal, die de kustlijn uit 1290 markeert, staat midden in het dorp. En nog altijd oefenen stroming, wind en zand hun invloed uit. Aan de zuidkant groeit een uitgestrekte strandvlakte aan, De Hors. Hier kun je live de geboorte van jonge duintjes meemaken.

Aan de andere kant van het eiland is zo'n zandvlakte juist weggeslagen. Toen zelfs de vuurtoren in gevaar kwam, is hier in 1995 een zandvangende strekdam aangelegd, de Eierlandse dam. Veel sneller dan verwacht groeide binnen enkele jaren een breed strand aan.

Het meest recente staaltje waterkering op Texel is de Prins Hendrikzanddijk aan de waddenkant van het eiland. In plaats van de dijk te verhogen is hier tussen 2017 en 2019 een buitendijks duingebied aangelegd. Je kunt er langs fietsen en een deel van het waddenstrand is toegankelijk voor mensen. Maar het grootste deel is natuurgebied, een paradijs voor bedreigde kustbroeders als de grote stern. (Zie ook p. 11) Vanaf het uitkijkpunt kun je de vogels goed zien.

Hoogste punt van Texel

Het is een wijdverbreid misverstand dat de Hoge Berg met zijn 15 meter boven NAP het hoogste punt van Texel is. De duinen tussen De Koog en Den Hoorn zijn veel hoger, met de Seetingsnol als hoogste punt, zo'n 25 meter boven NAP. Een wandeling vanaf Ecomare voert ernaartoe.

De Zanddijk is veranderd in een hoog duin

De Eierlandse dam hield al snel zand vast

Vloedpaal in Den Hoorn

VLOEDLIJN 1290

Uniek kweldergebied is wegrestaurant voor trekvogels Aan tafel! Op De Schorren is de menukaart goed gevuld

Bonte strandloper

Even een garnaltje wegpikken of een vette zeepier naar binnen werken. Of misschien toch een ander smakelijk zeediertje? Voor ontelbare vogels is natuurgebied De Schorren een jaarrond geopend restaurant met een aantrekkelijke menukaart. Tienduizenden zee- en wadvogels gebruiken het gebied om te rusten, eten te zoeken en te broeden en nog eens honderdduizenden maken er tijdens de vogeltrek een tussenstop om op te vetten.

De Schorren vind je aan de oostkant van Texel. Het is een kweldergebied met krekens die bij hoogwater volstromen. De hoger gelegen delen staan alleen in uitzonderlijke gevallen (spring- of stormvloed) onder water. In het gebied vind je zouttolerante planten als zeeaster, zoutmelde, schorrenkruid en zeekraal. Hun wortels houden het slib uit zee vast en zorgen ervoor dat het gebied aantrekkelijk wordt voor talrijke zeediertjes.

Het droogvallende wad achter Texel heet De Vlake van Kerken. Bij laag water is het bereikbaar voor vogels en staan die zij aan zij om een feestmaal bij elkaar te scharrelen. Strandlopers, rosse grutto's, wulpen, lepelaars, eidereenden en scholeksters; ze zitten er allemaal.

Ideale ligging

De Vlake van Kerken is het meest zuidelijke puntje van de Waddenzee waar nog wadplaten droogvallen. Het natuurgebied ligt op de belangrijkste vogeltrekroute van noord

naar zuid en andersom. Met honderdduizenden tegelijk maken soorten als de kanoet, bonte strandloper, rotgans en verschillende eendensoorten hier tijdens hun lange reizen een tussenstop om uit te rusten en vooral om op te vetten. Net als een wegrestaurant langs de snelweg is De Schorren een 24/7 geopende eetgelegenheid langs de trekroute. Een 'fly-inn' met een goed gevulde menukaart!

Broedkolonies

In het broedseizoen, dat loopt van maart tot en met augustus, broeden er op De Schorren grote kolonies vogels. De meest populaire is waarschijnlijk de lepelaar, die met zijn lepelvormige snavel een van de iconen is van Texel. Op De Schorren werden vorig jaar zo'n 125 broedparen geteld. Lepelaars, meestal met een legsel van vier eieren, broeden zij aan zij met andere kolonies, zoals aalscholvers. Hiervan werden zo'n 100 broedparen geteld op de hoger gelegen delen van De Schorren.

Dynamisch zeegebied

In de Waddenzee bepaalt het getij het leefritme. Laag water biedt mogelijkheden om voedsel te zoeken op de droge wadplaten. Wanneer de platen bij vloed weer overstromen, is het tijd om uit te rusten op de hoger gelegen droge delen. Om het gebied te beschermen, heeft eigenaar Natuurmonumenten in 1978 strekdammen aangelegd. Hiermee werd voorkomen dat de oevers verder zouden afkalven en voorgoed onder het wateroppervlak zouden verdwijnen. De dynamiek in het zeegebied veranderde toen in de jaren dertig de Zuiderzee werd afgesloten door de Afsluitdijk. De stromingen veranderden waardoor extra bescherming van De Schorren nodig werd. De levensduur van de rijshouten strekdammen is ongeveer veertig jaar, waardoor in nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat in 2023 groot onderhoud werd uitgevoerd. De oude palen werden vervangen door duurzame, milieuvriendelijke exemplaren van kastanjehout en als vulhout is gekozen voor naaldhout. Door deze aanpassing hoeft er in de komende jaren minder onderhoud gepleegd te worden. Verder is ervoor gekozen om de dynamiek van het krekensysteem verder te versterken. De natuurlijke uitstroomekken zijn weer vrij gemaakt, door het verplaatsen of verwijderen van een aantal dammen.

Met eigen ogen zien

Vanaf de Waddendijk heb je goed zicht op De Schorren. Zeker met een goede verrekijker is er veel te zien. Van eind april tot eind augustus kun je bij de Wadwachterskar van Natuurmonumenten, die staat langs de Lancasterdijk tussen Utopia en De Schorren, informatie vragen aan de Wadwachters. Zij kunnen je veel vertellen over de natuur op De Schorren en het nabijgelegen binnendijkse vogelgebied Utopia. Ook in Natuurcentrum De Marel kun je terecht voor actuele informatie over de natuur.

Nog leuker wordt het als je meegaat op excursie het gebied in! Om de vogels hun broodnodige rust te gunnen, zijn De Schorren alleen toegankelijk met expedities van Natuurmonumenten. Met de boswachter maak je een avontuurlijke wandeling door het kweldergebied en kom je onderweg van alles tegen. Natuurlijk veel vogels, maar ook bijzondere planten en kleine beestjes. Kijk voor meer informatie op p. 40-43.

Tip: scan de QR-code en volg de Vogelboulevardroute van veerboot tot vuurtoren. Onderweg ontvang je nog meer tips.

KINDEREN ONTDEKKEN DE NATUUR

NIEUW NATUURBELEEFPAD

Nog voor de zomer wordt voor kinderen een uitdagend Natuurbelevingsavontuur aangelegd in het bos. Ze moeten al hun zintuigen inzetten om de tien opdrachten te vervullen!

Om te beginnen moeten ze die zelf zien te vinden aan de hand van de kaart op de speelweide op Het Vierkante Stuk aan de Ploegelandeweg. Tien dieren die in dit gebied voorkomen, zoals vogels, insecten en zoogdieren, zitten verstopt in de natuur. Als de kinderen die gevonden hebben, geven de dieren hen opdrachtjes. Bijvoorbeeld om net zover te springen als een sprinkhaan of te speuren naar bodemdiertjes, net als een houtsnip. Zo beleven ze de natuur op hun eigen manier en leren ze ook iets over de dieren en planten die hier leven.

De opdrachten zijn vorige zomer getest en leuk bevonden door leden van de Texelse jeugdnatuurgroep de Skarrelaars en kinderen van Buitenschoolse opvang de Olmenhoeve. Kinderen vanaf een jaar of zes kunnen zelfstandig op avontuur, voor jongere kinderen is het fijn als de ouders een beetje helpen.

De speelweide op Het Vierkante Stuk is populair bij Texelaars en toeristen. Generaties kinderen hebben zich hier al vermaakt met het houten treintje, de schommel, glijbaan, het klimrek, de zandbak en spelletjes op de ruime speelweide, die zich ook prima leent voor een picknick. Nu worden ze op deze fijne plek in het bos dus ook nadrukkelijk uitgenodigd om de natuur te beleven.

Vies worden mag

'Als je met kinderen op pad gaat, is het leuk om ze iets te laten doen. Alleen maar wandelen vinden ze vaak saai', vertelt Louwra Postma van IVN Natuureducatie. 'Je kunt ze heel makkelijk op ideeën brengen door bijvoorbeeld alle kleuren van de regenboog te verzamelen in de natuur, vogels te bekijken of zo hard mogelijk van een duin af te rennen. Laat het ze verder zelf ontdekken. En denk eraan: het is niet erg om vies te worden.'

In de zogenaamde struimbosjes in het Texelse bos kunnen kinderen lekker ravotten en mogen ze hutten bouwen. Ga hiervoor bijvoorbeeld naar het gebied rond de uitkijktoren van Fonteinsnol, bij de kruising Rozendijk/Westerslag. Ook bij De Koog is zo'n struimbosje, De Oude Paardenwei, links van de weg naar Paal 21.

LOUWRA POSTMA

Hutten bouwen

'De natuur nodigt uit om op ontdekking te gaan. Zo kun je op zoek gaan naar veertjes, mooie stenen of schelpen op het strand en in de herfst naar kastanjes, takjes met korstmossjes en mooie gekleurde blaadjes in het bos. Het is ontzettend leuk om daar op de grond een kunstwerk van te maken, al dan niet bevolkt door bodemdiertjes. Je kan ze ook uitdagen om dieren na te doen die ze tegenkomen. Het is voor kinderen heel grappig om op het strand naar de strandlopertjes te kijken, die langs de vloedlijn voedsel zoeken en steeds net op tijd weggrennen voor de golven, en dit daarna zelf ook te doen', zegt Postma.

De vloedlijn is ook het domein van de heremietkreeftjes met hun geleende slakkenhuisjes. Als je er voorzichtig een oppakt, zoekt hij pijlsnel beschutting in zijn huisje. Voel maar hoe hij kriebelt in je hand. En als je hem weer op het natte zand zet, graaft hij zich vlug in.

Telescoop

Voor iets oudere kinderen is het interessant om een gratis vogelposter op te halen bij Ecomare, de vrijwillige vogelwachters die van april tot en met augustus aanwezig zijn bij de uitkijpunten bij de natuurgebieden De Geul en De Slufter-noord of bij de Wadwachters aan de Lancasterdijk nabij Oosterend of het gemaal van De Cocksdorp. Bij de vogel- en Wadwachters kun je ook door een telescoop de vogels van dichtbij bekijken, voor veel kinderen een openbaring!

'Op het donkere Texel kun je heel goed naar de sterren kijken, luisteren naar de geluiden van de nacht en nachtdieren zoeken', suggereert Postma verder.

Voor kinderen van 8 tot 14 jaar is er een kant-en-klare wandeling: 'Beleef de duisternis'. Die is te vinden op de app van izi.TRAVEL als je zoekt op Ecomare. De wandeling voert door het bos, de duinen en het strand en duurt ongeveer anderhalf uur. Onderweg verschijnen er opdrachtjes op het scherm. Zo beleef je de natuur op een heel andere manier.

Rode bosmier

TEXEL IN KAART

INFORMATIEPUNTEN Nationaal Park Duinen van Texel

ZONERING Nationaal Park Duinen van Texel

UITKIJKPUNTEN

VOGELKIJKPUNTEN

ROLSTOELTOEGANKELIJKE WANDELPADEN

ROLSTOELTOEGANKELIJKE UITKIJKPUNTEN

KINDERSPEELPLEKKEN

TRIMBAAN

EENDENKOOI SPANG

NATUURCENTRUM DE MAREL

FIETSPADEN

WANDELPADEN

VRIJWILLIGE VOGELWACHTERS

Noordzee

Waddenzee

Gastheer van het Nationaal Park

Meer dan honderd Texelverhuurders, restaurateurs en andere ondernemers zijn Gastheer van Nationaal Park Duinen van Texel. Ze hebben een pittige opleiding gevolgd en weten veel van de eilandnatuur. Hun kennis en enthousiasme delen ze graag met hun gasten. Je herkent de Gastheren aan het gevelbordje van het Nationaal Park.

In het Nationaal Park, langs wandelpad 't Alloo, ligt het Maartenhuis; een woon- en werkgemeenschap voor mensen met een zorgvraag.

Welkom in de Windroos

In de Windroos ontvangen de deelnemers u graag voor koffie, thee, taart en lunch. Alles biologisch en met zorg en liefde gemaakt. In de Windroos zijn ook diverse ambachtelijk gemaakte producten te koop.

De Windroos is geopend van woensdag tot en met zaterdag. (Van mei tot en met oktober ook op dinsdag.)

Ruijslaan 81, De Koog
Tel. 0222 744210
maartenhuis.nl/windroos

VAKANTIE IN DE TEXELSE DUINEN

Landal Sluftervallei ligt middenin de duinen nabij natuurgebied De Slufter. Het strand ligt op slechts 2 km. Geniet op het park van:

- Het overdekte zwembad en bowlingbanen
- De Pizza Limone met gezellige open haard
- Minigolf en diverse speel- en sportvelden

Er zijn 60 campingplaatsen, bungalows voor 4 tot 24 personen en 4 compleet ingerichte safaritenten

Reserveren? Kijk op landal.nl/sluftervallei

Landal Sluftervallei
Krimweg 102 - 1795 LS De Cocksdorp

DE BREMAKKER Vakantiepark-TEXEL

Natuurrijk en ruim opgezet
grenzend aan
Nationaal Park Duinen van Texel
Centrale ligging op Texel
1,5 km vanaf het strand
Verhuurchalets voor 4 of 5 personen
Eetcafé, wasserette, sportveld en speeltuintjes
Fietsen te huur

Tempelierweg 40, 1791 NS den Burg, www.bremakker.nl

NAAR BUITEN!

woudtexel.nl

WOUD
[N 53.05914 O 04.75967]

Maak je
klaar voor
Texel

KAMPEERPLAATSEN | LUXE LODGES | CAMPERPLAATSEN | INGERICHTE TENTEN

NATUURSTRUÛNEN MET TXGIDS

Als je echt Texel wilt ontdekken, trek je de natuur in met Txgids!

Doen en genieten, verwonderen en beleven. Jouw interesses én wat de natuur ons geeft, krijgen de volle aandacht. Betaalbare excursies voor gezin, schoolklas en bedrijf. Natuurstruïnen op Texel is ook: Waxexcursies, Dorpsrondleidingen en WO2-tochten.

www.txgids.nl
Tel 06 - 1327 1120
info@txgids.nl

DE JAN PLEZIER TEXEL HUIFKARTOCHTEN

Al 95 jaar rijden wij met onze huifkar door de prachtige natuur van Texel. Tochten van 2,5 tot 3 uur door het Nationaal Park: De Nederlanden, Muy, Slufter en het strand, óf strand, duinen en bos. Halverwege is er koffie, thee, limonade en Texelse koek. Luister naar de verhalen van de koetsier over de geschiedenis, gebruiken, de tradities en de rijke natuur van het eiland.

Vertrek: bushalte Nikadel, De Koog.
Maandag t/m zaterdag om 10.00 en 14.00 uur.
Reserveren? Bel naar 06 - 20 09 77 93

JANPLEZIERTEXEL.NL TEXEL OP Z'N PUURST!

Het gevoel van ver... en toch zo dichtbij

Samen beleven in verwondering.
Samen vertragen in het ritme van de yurt.
Samen de Tesselse wildernis ontdekken.
Samen geborgenheid voelen van de ronde ruimte.
♥ SAMEN ♥

Logeeradres: Rommelpot 19, Den Hoorn
Tel. 06 3077 1667 | texelyurts.nl

Boeren en natuurorganisaties werken samen in Lerend Netwerk Texel

BODEM IS DE BASIS

Vincent Lap

Siem Vlaanderen

Loran Tinga

Boeren lijnrecht tegenover natuurorganisaties? Op Texel werken ze samen in het Lerend Netwerk aan het behoud en beheer van een duurzaam landschap.

Siem Vlaanderen is vanaf het begin betrokken bij het project, dat is opgezet op initiatief van onder andere Natuurmonumenten en agrarische natuurvereniging De Liew. Startsubsidie kwam er van het Nationaal Park. Vlaanderen zorgde namens de stichting Wij.land voor de benodigde expertise.

Er was meteen veel interesse bij de boeren, vertelt hij. 'Het netwerk is er om elkaar te helpen bij veranderingen en uitdagingen die op de landbouw afkomen. We hebben nu een

heel leuke mix van 23 jongere ondernemers en ervaren oudere agrariërs, waaronder ook bollentelers. Het is mooi dat zij ook van elkaar kunnen leren.'

Een gezonde bodem is de basis van meer natuur-inclusief boeren, legt Vlaanderen uit. 'Als agrariër werk je altijd samen met de natuur. Het is vaak de uitdaging om natuurlijke processen te versterken, waardoor ze in je voordeel gaan werken. We zijn in het najaar van 2022 begonnen met een bodemcursus en zijn met een expert op bezoek gegaan bij de bedrijven om te zien hoe zij de bodem kunnen optimaliseren. Het gaat erom zoveel mogelijk met de natuur mee te boeren om daar voordeel uit te halen voor je bedrijf en de omgeving. Na de cursus zijn we op basis van ideeën en

vragen uit de groep begonnen met verschillende experimenten. Er is veel potentie op Texel.'

Veehouders op zandgrond hebben afgelopen najaar bijvoorbeeld kruidenrijk grasland ingezaaid. Klavers binden stikstof uit de lucht. Kruiden als cichorei en smalle weegbree hebben een diepe penwortel en bevorderen de bodemstructuur. En een divers gras-kruidmengsel zorgt voor afwisseling in het rantsoen van het vee, wat de gezondheid ten goede komt. 'Het geeft ook goede drijfmest, een mengsel van vaste mest en urine. Als je op het juiste moment uitrijdt, voed je de bodem en het bodemleven, waardoor er weer een gezond gewas groeit.'

Onder de grond kijken

Vincent Lap van De Liew begeleidt de akkerbouwers. 'Voor De Liew is biodiversiteit heel belangrijk, omdat hiermee het bodemleven en de insecten worden gestimuleerd, die vervolgens voedsel opleveren voor vogels. De samenwerking met boeren op het gebied van teelt heeft een plaats gekregen in het Lerend Netwerk', vertelt hij. 'Geïnspireerd door de bioscoopfilm 'Onder het maaiveld' hebben we met een camera onder de grond gekeken. De wortels van groenbestedende planten blijken wel vier centimeter per dag te groeien. We gaan hiermee meer proeven doen.'

Het toevoegen van mycorrhiza - natuurlijke bodemschimmels waarmee planten via de wortels samenwerken - leverde hoopgevende resultaten op bij de dahlieteelt.

Een andere proef bleek veel ingewikkelder dan voorzien. Om de groene perzikluis, die een schadelijk virus op aardappelplanten overbrengt, tegen te gaan werd stro aangebracht. De luizen vliegen namelijk maar één keer en het idee is dat ze de aardappelplanten links laten liggen en op het stro vliegen omdat ze gedesoriënteerd raken door de ultraviolette straling van het stro. Daardoor hoeft er minder gespoten te worden. 'Hiervan hebben we geleerd dat je ook afhankelijk bent van factoren zoals wind, die het stro met zand bedekte, en de aanwezigheid van bomen die luizen aantrekken', aldus Lap.

Het is de bedoeling dat stichting Wij.land zich uiteindelijk terugtrekt en de lokale partijen samen verdergaan met Lerend Netwerk Texel. In de visie van Wij.land moet die

NA AFLOOP VAN DE THEORETISCHE BODEMCURSUS BEKIJKEN DEELNEMERS HET RIJKE BODEMLEVEN VAN EEN GRASPERCEEL IN EEN PROFIELKUIL.

samenwerking minstens twintig jaar in hetzelfde gebied voortgezet worden. 'Het werken aan een gezonde bodem vraagt veel doorzettingsvermogen. Het gaat om generaties. Daarom willen wij ook de jongere generatie helpen en ondersteunen', verklaart Siem Vlaanderen.

'Zelf iets doen'

Voor boswachter Loran Tinga van Natuurmonumenten is samenwerking met agrariërs niet nieuw. 'Die is er al sinds de eerste aankoop van grond door Natuurmonumenten in 1909 op Texel. Maar als je wilt dat het verschil tussen natuur en landbouw kleiner wordt, moeten we naar elkaar toe groeien. Het is leuk om betrokken te zijn bij dit project, maar ook belangrijk: als je wilt dat er iets verandert, moet je er zelf ook wat aan doen.'

'Er is nu een breder contact, ook met niet-pachters. En ik leer meer over verschillende bedrijfstakken. Op onze gronden worden voornamelijk schapen gehouden, ook wat koeien, maar akkerbouw is er niet. En de agrariërs leren bijvoorbeeld waarom bepaalde voorwaarden in het pachtcontract staan en waarom die belangrijk zijn voor natuurbeheer.'

'Het is prachtig om te zien hoe boeren bezig zijn voor gezonde generaties van de toekomst. Daar zijn we blij mee als Nationaal Park', zegt voorzitter Jan van de Venis. 'Vroeger stonden natuur en boeren meer tegenover elkaar. Nu kijken wij meer naar het gebied om het Nationaal Park heen en hoe we elkaar kunnen versterken. Daar hoort samenwerking met andere partijen bij. Het Lerend Netwerk gaat nu verder met andere geldstromen en niet te vergeten alle energie en tijd die de boeren erin steken. Ik hoop op meer hiervan in de toekomst.'

Lerend Netwerk Texel is opgezet op initiatief van Natuurmonumenten, De Liew, Wij.land en Nationaal Park Duinen van Texel. Het project kreeg startsubsidie via het Nationaal Park, Natuurmonumenten, De Liew, Wij.land en de provincie Noord-Holland.

 Vogelexcursies
 Vogelkursionen
 Birdwatching tours

**Vogels kijken op Texel
met vogelkenner en natuurfotograaf
Jos van den Berg**

**In kleine groep of privé
Ook fotografie-excursies mogelijk
Gratis gebruik van verrekijker**

**Meer informatie en reserveren via
www.birdingtexel.com of tel. +31(0) 622494483**

Vakantie vieren op de mooiste plekken van Texel...

Kamperen midden in Nationaal park Duinen van Texel. Vanuit uw luxe villa in een paar minuten op het strand. Direct vanaf het hotel toegang tot uitgebreide fiets- en wandelpaden. Bij De Krim Texel heeft u ruime keuze uit parken en accommodaties, altijd direct grenzend aan of midden in de natuur!

Benieuwd naar ons aanbod? Kijk op: www.krim.nl

Overleven in het zout

Met de zeekraal als kampioen

Kwelderplanten als zeekraal en lamsoor hebben een fascinerende manier gevonden om in een zoute omgeving te overleven. Dat heeft al vaak tot misverstanden geleid.

Ten eerste worden ze vaak 'zoutminnende' planten genoemd. Maar die bestaan helemaal niet, zal iedere bioloog meteen uitroepen, want zout is gif voor landplanten. Zoutverdragende planten is een betere naam voor de soorten die gespecialiseerd zijn in het zoveel mogelijk buiten de deur houden van zout.

Zo slaat de zeealsem het op in kleine celletjes aan de buitenkant van het blad, die het een viltig uiterlijk geven. Lamsoor scheidt actief zout uit, waardoor de onderkant van het blad zout smaakt als je eraan likt. En zeekraal heeft een soort opslagblaasjes voor zout. De meeste kwelderplanten hebben vrij dikke blaadjes, want ze slaan zoet water op zodra dat kan, net als woestijnplanten. Dankzij deze trucs hebben ze geen concurrentie van andere planten. Een paardenbloem of madeliefje zou het niet lang uithouden in een gebied als De Slufter dat regelmatig wordt overstroomd door zee-water.

Door de verschillende eigenschappen van de kwelderplanten ontstaat hier een zonering. Laagstaande zeekraal kan het best met zout omgaan en groeit dus op het laagste punt waar

planten het meest van het zoute water te verduren hebben. Andere veroveren hun plekje doordat ze heel hard kunnen groeien. Hoe hoger je komt, hoe meer concurrentie.

Plantengemeenschappen

In De Slufter verschilt 'laag' en 'hoog' maar zo'n 25 centimeter, maar toch zie je een duidelijke opeenvolging van plantengemeenschappen. Na de zeekraal komt het schorrenkruid en de zoutmelde. Dan is er een middengebied met lamsoor, Engels gras en lepelblad. Op het hoogste gedeelte volgen zeealsem en hoge grassoorten.

Deze zonering heeft geleid tot een ander misverstand: dat 'zoutminnende' plantengemeenschappen elkaar nodig zouden hebben om te overleven. Op de kwelder is dat niet zo, maar het verschijnsel komt elders in de natuur wel vaak voor. In het bos zorgen eiken en beuken bijvoorbeeld voor het juiste milieu voor bos-anemoontjes.

De Slufter verandert

De plantengroei in De Slufter gaat zeker veranderen. Als de trend van zeer droge zomers doorzet, gaan de meest zoutverdragende planten, zoals zeekraal, toeneemen. Maar als het echt te gek wordt, redden die het ook niet meer en verandert De Slufter in een kale vlakte. Net als bij de Sluftermond, waar behalve zout ook stuivend zand, een tekort aan voedsel en extreme verschillen in omstandigheden voor een barre omgeving zorgen. Wat dat betreft bestaat er een geheimzinnige overeenkomst met het hooggebergte.

En er staat De Slufter de komende tientallen jaren nóg een grote verandering te wachten. Elke keer als het gebied wordt overspoeld, blijft er een laagje slib achter, zodat het steeds iets hoger wordt. Door die ophoging verandert het kweldergebied op den duur in een duinvallei, waar duinriet en andere grassen hun kans grijpen en planten als lamsoor minder vaak voorkomen. Dit natuurlijke proces, waarvan de gevolgen nu al merkbaar zijn, is onvermijdelijk.

De nachtzwaluw laat zich niet in een hokje stoppen

Wie heeft er wel eens een nachtzwaluw gezien? Het is een geheimzinnig overkomende vogel. Eigenlijk is hij helemaal geen zwaluw en ook geen uil, hoewel hij daar met z'n uilenogen wel wat van weg heeft. Overdag zit hij, perfect gecamoufleerd dankzij de fijne schorsachtige tekening op zijn veren, in de lengte op een tak. Tegen de schemering komt deze vogel in actie. Dan gaat hij vliegend motten vangen, letterlijk met een grote open bek.

In de vorige eeuw kwam de nachtzwaluw niet of nauwelijks meer voor op Texel. In de 19e eeuw waren ze hier wel. Sinds 2011 broeden er een paar in de droge binnenduinen, in de luwte langs de bosrand. Nachtzwaluwen broeden op de grond, vertrouwend op hun camouflage.

Ga tussen half mei en eind augustus eens op een rustige zomeravond naar het overgangsgebied tussen bos en duin. Dan kun je het sonore ratelende geluid van deze bijzondere vogel horen en hem in de avondschemering zien vliegen. De rest van het jaar hoef je hem niet te zoeken, dan zitten de nachtzwaluwen in tropisch Afrika.

Natuur**varia**

Giervalk in De Slufter

Zo af en toe duikt er op Texel een bijzondere wintergast op. In januari werd in De Slufter een giervalk waargenomen. Deze krachtige roofvogel is nog maar spaarzaam in Nederland gezien. In de zeereep en op de kwelders jaagt hij op koutjes en holenduiven en ook hazen behoren tot zijn prooi. De giervalk komt oorspronkelijk voor in arctische gebieden. Zijn leefgebied bestaat vooral uit woest en meestal ijskoud landschap. Een andere bijzondere dwaalgast was de rode rotslijster, die normaal gesproken alleen voorkomt in de hooggelegen streken van Zuid-Europa.

Gastheren Texelse natuur weer paraat

Ook dit zomerseizoen kunnen vogelliefhebbers met vragen weer terecht bij de vrijwillige vogelwachters.

Bij De Slufter en De Geul zorgt het Nationaal Park, in samenwerking met Staatsbosbeheer, voor bemensing van de posten. De vrijwilligers beantwoorden vragen van bezoekers, doen vogeltellingen en houden een oogje in het zeil.

Het Vogelinformatiecentrum verzorgt de vrijwillige vogelwacht in het gemaalhuisje van De Cocksdorp.

De vrijwilligers van Natuurmonumenten geven actief voorlichting vanuit de Wadwachterskar langs de Lancasterdijk, tussen Utopia en De Schorren.

Zie p. 26-27

Kattenvangacties

Het blijft een probleem in de Texelse natuur: loslopende en verwilderde katten. Jaarlijks richten ze flinke schade aan in de populatie grondbroeders. Sterns, weidevogels, lepelaars en tapuiten zijn soorten die zich op Texel veilig wanen door het ontbreken van rovers op de grond. Ze zijn daardoor een gemakkelijke prooi voor katten. In de Texelse duinen is een grote groep van naar schatting zo'n honderd verwilderde huiskatten woonachtig, die daar jaarrond op jacht gaat. Samen

met Stichting Zwerfkatten Nederland en Staatsbosbeheer heeft het Nationaal Park ook in de winterperiode van 2023/2024 weer een kattenvangactie ingezet. De gevangen katten worden overgebracht naar een opvang in Friesland waar ze geresocialiseerd worden en een nieuw baasje krijgen. Is dat niet mogelijk, dan blijven ze de rest van hun leven in de opvang.

Nieuwe soorten

Ook in 2023 werden weer enkele voor Texel nieuwe soorten ontdekt. Zo werd de **tweekleurige vleermuis** waargenomen en is ook het **scheefbloemwitje** nieuw voor Texel. Deze dagvlinder werd in augustus in De Slufter gezien. De soort komt door het veranderende klimaat steeds noordelijker voor. De stijgende temperatuur brengt ook meer nachtvlinders deze kant op. Er werden maar liefst negentien nieuwe soorten ontdekt op ons eiland. Van de tien nieuwe plantensoorten zijn de **bokkenorchis** en de **zeelathyrus** het meest bijzonder. Daarnaast werd een flink aantal kevers aangetroffen die waarschijnlijk ook nog niet eerder op Texel voorkwamen, maar deze waarnemingen zijn nog niet gevalideerd.

Scheefbloemwitje

Zandvangerson in de duinen

Op verschillende plekken in het duin, ten zuiden van strandpaal 15, zijn zandvangerson geplaatst door onderzoekers van het NIOZ en de Vrije Universiteit van Amsterdam. De apparaten zijn bedoeld om inzicht te krijgen in het zandtransport; het zand dat vanaf het strand en de eerste duinenrij het achterland inwaait. Het onderzoek is een zogeheten nulmeting: bedoeld om de huidige situatie vast te leggen. Dat is belangrijk omdat Staatsbosbeheer in het gebied een kerf wil maken in de zeereep. Door deze inkeping in de duinenrij kan het zand gemakkelijker

de duinen inwaaien, waardoor het duinmassief breder wordt, wat weer voordelig is voor de waterveiligheid en de biodiversiteit. Om het effect van de kerf te kunnen vaststellen, moeten de onderzoekers eerst weten hoeveel zand er nu landinwaarts waait.

EVELIEN, DEKT EN SJOERD, STUDENTEN VAN DE VU AMSTERDAM

FOTO'S: ALAMY STOCK PHOTO/JAN-BEREND STUIJT

Tuinen van Texel

In de natuur is alles met elkaar verbonden. Insecten, vlinders en vogels stoppen niet voor de grenzen van het Nationaal Park, maar foerageren ook bij de burens. Daarom is IVN Natuureducatie het project Tuinen van Texel opgestart, bedoeld om Texelaars en vaste gasten met een eigen woning op het eiland te helpen om hun tuin in te richten met voor Texel inheemse flora zodat ook buiten het NP de biodiversiteit groeit. Het project is al enthousiast omarmd door een flink aantal Texelaars. Zoals Rianne Malschaert. Haar tuin staat boordevol inheemse planten en bloemen, waar flink wat insecten op af komen, die op hun beurt weer worden gegeten door vogels en egels. Meer informatie over dit project vind je op de website van het Nationaal Park: npduinenvantexel.nl/tuinen-van-texel.

Blauwe kiekendief

In een andere wereld Texelse natuur helpt Oekraïense Mariia om te ontspannen

De Oekraïense Mariia Kuprienko en haar dochter Katja (17) wonen in een vakantiehuisje in het Texelse bos. Zij moesten uit hun woonplaats Kiev vluchten omdat Mariia ziek werd van de stress door de vele beschietingen. De Texelse natuur is de afgelopen twee jaar heel belangrijk voor haar geworden.

‘Langs het strand en in de duinen wandelen, helpt mij heel goed om te ontspannen. De stilte is een soort meditatie. Dat helpt tegen de problemen in je hoofd’, vertelt ze in het Nederlands. ‘Het is heel belangrijk voor mij om in de natuur rond te kijken en vooral diep adem te halen. Kiev is een grote stad met vieze lucht. Dat merk ik nu heel goed als ik een keer per jaar terugga om mijn man en mijn familie te zien die daar zijn gebleven. Op Texel voel je hoe fris de lucht is en ruik je de geuren van de natuur, zeker in de duinen. Je bent er in een andere wereld; je hoort geen mensen en auto’s, alleen vogels.’

‘Ik hou erg van de paarse heide die in juli en augustus bloeit in De Slufter en bij De Koog, veldenvol. Ik maak er foto’s van. In de winter verheug ik me al op de bloeiende bloembollen en al het groen. Het is hier zo mooi. Ook bij het huisje heb ik veel vogels en bloemen om me heen. Ik geef de vogels elke

ochtend voer en dat weten ze. Twee roodborstjes zitten dan al op me te wachten. Wat ik wel mis is de sneeuw, die is er in Nederland bijna niet. Het was heerlijk om in Kiev door de sneeuw te lopen en dat geluid te horen: krr-krr. Knerpend, ja.’

Roofvogel

Om naar haar werk in Boutique Hotel Texel aan de Postweg te gaan, fietst ze meestal over het fietspad door de duinen. ‘s Ochtends vroeg is het heel stil. Dan zie ik vaak heel grote, sterke vogels, ik weet niet hoe ze heten. Ze vliegen lange tijd laag om te kijken of er iets beweegt. Ze zoeken muizen, maar een keer zag ik dat de roofvogel een haas probeerde te pakken. Dat lukte niet, die was te zwaar. Ik hoorde de vogel schreeuwen en nu herken ik hem aan zijn geluid als ik wandel. In Kiev zie je zulke vogels niet, alleen in de dierentuin.’

De kans is groot dat Mariia een kiekendief aan het werk heeft gezien. We nodigen haar uit om samen met een vogelexcursie mee te gaan op Texel om de dieren door een telescoop te bekijken en de Nederlandse namen te leren. ‘Dat zou ik héél erg leuk vinden!’, reageert ze meteen enthousiast.

‘Als ik wandel hoor ik alle vogels. Ik zie ook veel konijnen en hazen. Die zijn bang van mensen, ze rennen heel snel. Mannetjesfazanten zijn kleurrijk, maar de vrouwtjes zijn van dichtbij ook mooi. Het eiland is uniek, er zijn zoveel bijzondere vogels. Ik ben blij dat Nederland zo goed voor de natuur zorgt. In het Nationaal Park voel ik me gast. Ik ben dankbaar dat er plek is voor de natuur. Het is heel belangrijk dat mensen daar stil zijn en niets vernielen of rommel maken.’

Hoe beleeft haar 17-jarige dochter Katja de natuur? ‘Ze is jong. Texel is voor haar saai. Ze wil in een dynamische stad wonen met veel mensen’, zegt Mariia met een toegeeflijke glimlach. ‘Dat was voor mij vroeger ook zo. Nu wil ik rust, naar de natuur luisteren en vogels kijken.’

TEXEL ECHT LEREN KENNEN?

GA MEE OP EXCURSIE!

Texel is bekend om zijn prachtige natuurgebieden (wel 40!) en grote variatie in vogelsoorten. Maar hoe bijzonder het eiland is en waar je het best vogels kunt kijken, met de grootste kans op een bijzondere waarneming, ontdek je pas echt tijdens een excursie met een natuur- of vogelgids. Trek eropuit, laat je verrassen en beleef de Texelse natuur.

Het liefst kies je natuurlijk voor een bijzondere excursie. Een leuke ervaring met een kleine groep of je eigen gezelschap. En met een gids die veel weet en dat op een leuke manier kan overbrengen. Iemand met passie voor de natuur en/of vogels, die graag jouw vragen beantwoordt. Bij Marcel Wijnalda, Klaas de Jong en Jos van den Berg is dat zeker het geval. Zij staan te popelen om jou mee het veld in te nemen.

EXCLUSIEVE NATUUR- EN VOGELBELEVING

Vogelkenner en fotograaf Jos van den Berg van Birding Texel doet niets liever dan bezig zijn met vogels. Tijdens zijn excursies, geschikt voor beginnende en gevorderde vogelaars, komen onder andere de soorten aan bod in een gebied. Waaraan herken je die en welk geluid hoort erbij? Jos vertelt het je graag. En natuurlijk is er ook oog voor de prachtige omgeving. Jos neemt je mee naar bekende en minder bekende plekken. Afhankelijk van je voorkeuren kun je bij Birding Texel inschrijven voor gebiedsgerichte excursies, zoals De Slufter, zuidpunt van Texel, Waddenzeekust of maatwerk. Verrekijkers zijn gratis te leen.

www.birdingtexel.com | Tel. 06-22494483
Jos van den Berg - birdingtexel@gmail.com

GA MEE OP NATUURSTRUÛN

Of je nu meer houdt van strand, zee en wad of liever de duinen of het bos in trekt: met gids Marcel Wijnalda van Txgids wordt het altijd leuk en afwisselend! Geen excursie is bij deze natuurkenner hetzelfde. Gepassioneerd en enthousiast vertelt hij van alles over de omgeving en geeft hij je leuke weetjes mee. Tijdens de excursie gaat Marcel vooral in op wat er onderweg te zien is.

En natuurlijk hoef je niet alleen braaf te luisteren. Bij de Natuurstruûns van Txgids draait het om plezier, ervaring, beleven en ontdekken. Marcel geeft privé-excursies en rondleidingen voor groepen.

www.txgids.nl | Tel. 06-13271120
Marcel Wijnalda - info@txgids.nl

TEXELSE VOGELSAFARI'S

Klaas de Jong van Calidris neemt je mee op vogelsafari. Deelnemers worden bij hun accommodatie of de TESO-boot opgepikt met de herkenbare Vogelsafaribus voor een vogelavontuur van een (halve) dag. Afhankelijk van jouw voorkeuren, tijd van het jaar en de plek waar bijzondere soorten zitten, neemt Klaas je mee naar de mooiste plekken in de Texelse natuur en verrassende vogelhotspots. Je leert vogels herkennen en doet veel kennis op over hun gedragingen. De groepsgrootte is maximaal acht personen. Onderweg kun je gratis gebruikmaken van Zeiss-verrekijkers en een Zeiss-telescoop.

www.vogelsoptexel.nl | Tel. 06-21809865
Klaas de Jong - info@vogelsoptexel.nl

Strandvlooien brengen vloedlijn tot leven

Op het strand lijkt op het eerste gezicht eigenlijk niks te leven. Maar als je goed kijkt, vooral tussen de aanspoelsels, dan blijkt er toch heel wat te bewegen. Het meest opvallend zijn de strandvlooien, een soort kleine kreeftjes. Strandvlooien eten de halfvergane aangespoelde wieren waar ze tussen leven. Samen met schimmels en strandinsecten zoals vliegen en kevertjes, verteren en verspreiden ze de voedingsstoffen uit het wier. Dat is goed voor de duinvorming! Op hun beurt worden ze graag gegeten door pleviertjes die op het strand broeden en door drieteenstrandlopers. Op Texel komen twee soorten strandvlooien voor.

Strandvlooien bijten niet. Verder lijken ze wel wat op vlooien, met hun bolle lijfjes en hun sprongen tot wel een meter hoog en vier meter ver. Ze zijn wel groter, tot 2,5 centimeter. Strandvlooien zijn vooral 's nachts actief. Overdag zitten ze ingegraven in het zand, tot enkele tientallen centimeters diep. In de winter graven strandvlooien zich nog verder in, tot een meter. Daar houden ze een winterslaap.

Door hun levenswijze zijn strandvlooien gevoelig voor al te veel activiteit en rijdende auto's op het strand. Ze kunnen dan geplet worden in hun zelfgegraven gangetjes. Helemaal schadelijk voor deze diertjes is het machinaal weghalen van al het aanspoelsel. Dan hebben ze niks meer te eten. Uit onderzoek is gebleken dat ze veel minder voorkomen op machinaal

schoongemaakte stranden. Dat is jammer, want strandvlooien spelen immers een belangrijke rol als opruimers en verspreiders van voedingsstoffen. Gelukkig wordt dat op Texel niet gedaan!

Mensen kunnen strandvlooien helpen door bij schoonmaakacties de natuurlijke aanspoelsels te laten liggen. Wat ook helpt is zo weinig mogelijk autorijden op het strand en niet op de vloedlijn lopen.

Julia van Beinum, die in 2021 onderzoek heeft gedaan naar strandvlooien, zegt het zo: 'Al zijn strandvlooien dan geen familie van hun bloedzuigende naamgenoten, hun aanwezigheid geeft ons wel iets om over achter de oren te krabben. Helemaal wanneer onze handen jeuken om het strand machinaal te reinigen.'

FOTO ALAMY-PAUL CARPENTER

**GA MET
DE GIDS
MEE NAAR
BUITEN!**

Het Nationaal Park en de natuur van Texel nodigen uit tot allerlei buitenactiviteiten. Wandelen, fietsen, vogels kijken, bloemen ruiken, genieten, spelen en ontdekken. Je kunt het zelf doen, maar je kunt ook eens met een gids de natuur in. Voeg een dimensie toe aan je vakantie op Texel en ga mee op excursie! Je kunt er veel van leren of ziet dingen waar je anders aan voorbij was gelopen.

Op deze en de volgende pagina's staan een aantal excursies uitgelicht. Via de bijgeplaatste QR-code kom je meteen op de webpagina met meer informatie. Daar kun je in de meeste gevallen ook direct je excursie boeken.

Door de zoute kreek van De Slufter

Ontdek wat het kweldergebied van De Slufter zo bijzonder maakt. Van zouttolerante planten tot de dieren die je in deze twee uur durende wandeling tegenkomt. Deze excursie vindt plaats in het zuidelijke deel van De Slufter waar je kunt waden door het krekensysteem. Er is geen pad; je struikt gewoon door het gebied.

Onder begeleiding van de gids van Staatsbosbeheer Texel kun je genieten van de weidsheid van dit gebied en leer je meer over de bijzondere soorten die hier leven. Laarzen zijn noodzakelijk of trek bij mooi weer gewoon je schoenen uit!

Deze excursie is geschikt voor iedereen vanaf 8 jaar.

Lamsoor

Wadexcursie

Het wad is altijd in beweging! Het ene moment staat het water tot aan de dijk, een paar uur later stap je zomaar het wad op. Je loopt dan dus op de bodem van de zee. Wadexcursies zijn bedoeld voor volwassenen en gezinnen met kinderen vanaf 7 jaar. Zorg voor strakzittende laarzen of oude schoenen die vies en nat mogen worden, want het wad zuigt aan je voeten en we gaan ook door water.

De uitgestrekte moddervlakte blijkt een bron van leven te zijn. In de bodem vind je talloze schelpen, slakken, wormen en kreeftachtigen. Daar eten de wadvogels weer van. De gids leidt je over een veilige route, laat je de geheimen van het wad ontdekken en zorgt voor een onvergetelijke ervaring.

Alle activiteiten van
Natuurmonumenten op Texel

Lepelaar

Kwelder, Wad en Lepelaars

Op De Schorren, de kwelder aan de Waddenzee-kant van Texel, wemelt het van het leven. Het is de ideale babykamer voor lepelaars, meeuwen en eidereenden. Hazen hupsen vrolijk tussen de bloeiende lamsoor en zeeaster. Ga mee op expeditie met de boswachter in dit gesloten gebied vol vogels en bijzondere planten!

De kwelder grenst aan het wad, dat er op het eerste gezicht uitziet als een levenloze zandvlakte. Maar niets is minder waar! Net als al die duizenden wadvogels ga je op zoek naar kleine friemelbeestjes en lange wadpieren. We vissen kleine garnaltjes uit het zoute water en bekijken het waddenbuffet van dichtbij.

Zeehond Binnenste Buiten

Een familieprogramma voor de echte zeehondenfan! Je ontdekt van alles over de zeehond, gaat kijken bij het voeren van de dieren en komt zelfs achter de schermen. Normaal mogen daar alleen de diervverzorgers komen. Aan de hand van allerlei voorwerpen leer je de zeehond van binnen en buiten kennen. Hoe zacht is zijn vacht? Hoe scherp zijn z'n tanden? Hoe komt hij aan eten? Wanneer worden de jongen geboren? Waardoor komen er zeehonden bij Ecomare terecht?

Zeehond Binnenste Buiten is gericht op kinderen tussen 5 en 12 jaar; ouders of andere begeleiders mogen natuurlijk ook mee.

Wilde eend

De geheimen van eendekooi Spang

Eendekooien zijn eeuwenoud en hebben een grote natuurwaarde. Vroeger ving men er eenden voor consumptie. Verscholen tussen bosjes ligt de kooiplas, afgeschermd en met vier vangpijpen. De eendekooi Spang is prachtig opgeknapt, zodat je je een goede voorstelling kunt maken van het oude ambacht van de kooiker. Het is een verborgen oase van rust, met bloemen, fruitbomen en tjilpende vogeltjes. Loop met de boswachter over de kronkelende paadjes, neem een kijkje achter de schermen van de kooi en bespied de bontgekleurde eenden door de rietmatten heen. Wat deed een kooiker en welke gezegden uit het ambacht gebruiken we nog steeds? Je kunt de kooi bezoeken tijdens een van de gratis inlooptdagen, een donatie is fijn.

'JE KOMT OP PLEKKEN
WAAR JE NORMAAL
NIET MAG KOMEN'

Op vogelexcursie met het Vogelinformatiecentrum

Bij het Vogel informatiecentrum in De Cocksdorp kun je jaarrond terecht voor vogelexcursies naar de mooiste gebieden. Kies voor een wandelexcursie van twee of drie uur (maandag, woensdag en zaterdag) of ga mee met een busexcursie van drie uur (dinsdag en zaterdag). Je krijgt een goede verrekijker van Swarovski, Leica of Bynolyt mee en leert de vogels herkennen op uiterlijk en geluid. De excursies gaan door verschillende gebieden in Nationaal Park Duinen van Texel en langs de Vogelboulevard. Ook Waalenburg wordt regelmatig bezocht.

Voor bedrijfs- of privé-excursies kan je ook terecht bij het Vogel informatiecentrum in De Cocksdorp. Alle excursies worden begeleid door ervaren gidsen. Na afloop van de vogelexcursies vul je onder het genot van een kop koffie of thee een soortenlijst in die je als herinnering kan meenemen.

De inkomsten van de vogelexcursies van het Vogel informatiecentrum worden gebruikt om het aantal vogelkijkplekken op Texel te vergroten of de bestaande te verbeteren en te onderhouden.

Geheimen van de nacht

Ga samen met de gids van Staatsbosbeheer op een nachtelijk avontuur in Nationaal Park Duinen van Texel. Je wandelt door het bos, de duinen en over het strand terwijl het steeds donkerder wordt. Je beleeft de natuur dan heel anders dan overdag. Er zijn andere dieren actief, de geluiden lijken intenser, je ruikt de geuren beter. Als je geluk hebt, zie je zelfs uilen of vleermuizen overvliegen! Op Texel wordt het 's nachts nog écht donker. Daardoor zie je op een onbewolkte avond eindeloos veel sterren. Richt ook eens je verrekijker op de donkere sterrenhemel!

Deze nachtelijke excursie is geschikt voor iedereen vanaf 10 jaar.

NOG VEEL MEER LEUKE EXCURSIES!

Heb je de smaak te pakken?
Op de website van Nationaal Park
Duinen van Texel vind je nog veel
meer leuke excursies en
niet te missen uitstapjes
in de Texelse natuur.

Aalscholver

Struinen langs Mokbaai en Geul

Op de zuidpunt van Texel vind je een gevarieerd landschap met duinen, meertjes, wad, kwelder en strand. Een deel van het gebied is afgesloten, maar met de gids van Staatsbosbeheer mag je er wél in! In het voorjaar broeden er tientallen soorten vogels, zoals aalscholvers, meeuwen en lepelaars. Bij laagwater zoeken de wadvogels voedsel in de Mokbaai, in het riet zingen zangvogels. De tocht gaat langs de kwelder, door de duinen en langs de plassen in De Geul. De gids vertelt over alles wat er te zien is en geeft achtergrondinformatie. Deze excursie is elk jaargetijde weer anders.

Deelname is vanaf 8 jaar.

Wadbelevnis Krassekeet

Dit familieprogramma is speciaal voor gezinnen met kinderen van 5 tot 12 jaar. De gids heeft allerlei materialen mee om zelf op ontdekking te gaan. Schepnetjes om in de geul te vissen en krabbenhengels. Aan deze hengels klem je een stukje aas en dan maar hopen dat een krab het vastgrijpt. Met een beetje geduld kun je hem naar boven halen. Dan kan de gids je meteen allerlei leuke weetjes vertellen over deze dieren, zoals het verschil tussen een mannetjes- en een vrouwtjeskrab. Je boekt dit avontuurlijke wadprogramma op ecomare.nl bij 'excursies'.

Orchideeën en weidevogels in Waalenburg

Ga mee bloemen en vogels kijken in natuurgebied Waalenburg, een bijzondere polder midden op Texel. In dit bonte bloemenparadijs zingt de veldleeuwerik je toe en broeden allerlei weidevogels. Het is een rustgebied, waar je onder leiding van de boswachter doorheen mag lopen. Maak kennis met de vele soorten planten en bloemen, en de vogels van het gebied. Van orchideeën tot grutto's, van reukgras tot kieviten.

Vogels kijken met **TEXEL**

VOGELINFORMATIECENTRUM

Specialist in verrekijkers & telescopen voor vogelaars

VOGELHERKENNINGS EXCURSIES

WOENSDAG 9.00 - 11.00 UUR
ZATERDAG 9.00 - 11.00 UUR

Twee uur vogels kijken onder leiding van een deskundige gids.

€ 20,00 per persoon (€ 15,00 voor kinderen t/m 12 jaar).

Swarovski NL Pure

Beste verrekijker ooit, test zelf tijdens een vogelexcursie

VOGELEXCURSIE XL

MAANDAG 13.00 - 16.00 UUR

(regelmatig ook op andere dagen).

Drie uur vogels kijken onder leiding van een deskundige gids.

€ 30,00 per persoon (incl gebruik Swarovski verrekijker).

Fleeces en jassen voor vogelaars

Swarovski Service Centre

Ook voor het huren van een verrekijker

Gratis schoonmaken & service

VOGELEXCURSIES PER MINI-BUS

DINSDAG EN ZATERDAG 9.30 - 12.30 UUR
(halve dag vogelboulevard van Texel)

13.30 - 16.30 UUR
(halve dag NP Duinen van Texel)

€ 45,00 per persoon (inclusief gebruik van een verrekijker).

Swarovski ATC telescoop

Beste kleine telescoop op de markt

PRIVÉ EXCURSIES BEDRIJFSEXCURSIES

GEHELE JAAR MOGELIJKHEDEN

Vogelexcursies geheel in overleg. Altijd met gids, gebruik van verrekijkers en op het einde koffie/thee.

€€ Prijs op aanvraag.

meer informatie en online boeken: www.vogelexcursiestexel.nl

- * Also in ENGLISH, auch in DEUTSCHE sprache.
- * Jaarrond, meerdere vogelexcursies per week.
- * Koffie / thee en soortenlijst na afloop.
- * Altijd een goede verrekijker mee.

Vogels kijken is leuk!!

Met je aankoop, of deelname aan een excursie, steun je een goed vogelkijkdoel.

www.vogelinformatiecentrum.nl | www.vogelexcursiestexel.nl

Kikkertstraat 42 1795 AE De Cocksdorp | +31 (0) 222 316249 | info@natuurdigitaal.nl

GEHELE JAAR
GEOPEND
MAANDAG T/M ZATERDAG
10.00-18.00 UUR

Rodny Stolk vertegenwoordigt de jongeren in het Nationaal Park

'Toeristen en vogels zoeken rust en natuur'

Rodny Stolk (22) is sinds vorig jaar bestuurslid jongerenparticipatie van Nationaal Park Duinen van Texel. Hij probeert de Texelse jongeren meer bij de natuur te betrekken en zet zich in voor het behoud van die bijzondere natuur voor toekomstige generaties.

'Het hoeft in de periode 2050-2100 op Texel niet precies hetzelfde te zijn als nu. Maar nergens in Nederland, en misschien wel in West-Europa, komen zoveel verschillende landschappen voor op zo'n beperkt oppervlak: strand, duin, bos, heide, veen, akkers, weilanden en de Waddenboulevard langs de oostkust. Onder andere door die variatie heeft het eiland zoveel broed- en doortrekkende vogels', vertelt Rodny. 'En er zijn hier geen vossen. We hebben zelfs nog wat rustig strand voor kustbroeders zoals scholekster, grote stern, dwergstern en bontbekplevier. Dat is zeldzaam in Nederland.' Rodny is een enthousiast vogelaar en werkt bij Vogelinformatiecentrum Texel, naast zijn masterstudie Management of Innovation.

De grootste uitdaging voor de komende honderd jaar is volgens hem de balans tussen natuur en toerisme te behouden, omdat Texel in vergelijking met de andere Waddeneilanden de grootste druk ervaart. 'Volgens de VVV komen toeristen voor rust en natuur naar het eiland. Vogels doen hetzelfde. Daardoor zijn zij eigenlijk elkaars concurrenten. Toeristen gaan lekker kitesurfen of met de hond op het strand lopen, maar vogels kunnen zich slecht verdedigen wanneer dat nodig is. Als echte Texelaar denk zelfs ik soms dat ik overal mag lopen, maar ongezien verstoor je toch soorten als de dwergstern of bontbekplevier.'

Balans

'Je moet de balans blijven zoeken', vindt Rodny. 'Het doel is niet om heel Texel af te zetten. Maar het is wel de bedoeling dat je je aan de regels en bordjes houdt; die zijn er met een reden. De natuur kan zichzelf niet uitspreken, daarom moeten wij er extra goed op letten. Het mooie van een organisatie als het Nationaal Park is dat hier veel mensen bij elkaar komen die daarmee te maken hebben, zoals Defensie, Staatsbosbeheer, de gemeente en andere gebruikers.'

Op sommige plekken helpt de mens juist de natuur. 'Een dorpsvogel als de koolmees leeft graag in de buurt van mensen, en op vakantieparken zijn veel bijzondere soorten te zien', weet Rodny. 'Vaak liggen de parken in de duinen en zijn er veel bomen en bosschages, waardoor ze een mooi plekje voor vogels vormen. Anders vliegt zo'n vogel misschien door naar Den Helder.'

WhatsApp

Dan blijft de vraag: hoe betrek je de Texelse jongeren bij de natuur? 'Ik blijf me inzetten, maar ik merk na mijn eerste jaar als bestuurslid ook dat het veel jongeren niet echt interesseert', geeft Rodny toe. 'Niemand in Nederland weet hoe je jongeren goed kunt betrekken. Ze lezen geen krant en communiceren vooral via WhatsApp. De OSG, de middelbare school op Texel, is de beste manier om ze te bereiken. Ik ben dit jaar van plan vogelexcursies die ik begeleid in ACT. Texel te zetten. Dat is een app met jongerenactiviteiten die bij veel OSG'ers bekend is.' Rodny ondersteunt ook uitjes voor jonge Texelse mantelzorgers in de natuur. Hij hoopt een Groen Traineeship op het eiland te organiseren, waar jongvolwassenen zich via een project inzetten voor natuur, milieu of duurzaamheid.

FOTO: GERTHA WESSELS

Zuhause auf Texel

Wir nähern uns Texel. (...) Wir wünschen Ihnen einen schönen Aufenthalt auf der Insel und für die Texelaars: Willkommen Zuhause. Mit dieser gesprochenen Botschaft im Hintergrund fährt die TESO-Fähre in den Hafen von Texel ein. Die Herzen vieler Menschen an Bord machen einen Freudensprung, wenn sie diese Worte hören. Endlich wieder auf Texel. Viele Menschen fühlen sich auf der Insel zu Hause. Es gibt auch viel zu entdecken und zu erleben. Radfahren, Wandern, Schlendern und Umherstreifen auf schönen Wegen, die hinter jeder Kurve eine neue Überraschung bieten. Und jede Jahreszeit und jedes Naturgebiet hat seine eigenen Perlen.

In unserer heutigen Zeit kann man mit GPS überall hinkommen. Früher war das noch anders: Damals gaben die Bewohner Dünen und Wege einen Namen, um den Ort anzugeben. Diese Flurnamen sind nicht statisch, sondern gehen mit der Zeit mit. Sie ändern sich, verschwinden, erscheinen und verschieben sich. Wundern Sie sich also nicht, wenn Ihnen ein Insulaner den Weg mit Anweisungen weist, mit denen Googlemaps nichts anfangen kann.

Auch Pflanzen und Tiere fühlen sich auf Texel zu Hause. Einige Arten haben ihren festen Lebensraum auf der Insel, andere kommen nur im Winter oder Sommer, wie die Brandseeschwalbe und der Steinschmätzer. Sie brauchen besondere Bedingungen, um zu brüten und ihre Jungen aufzuziehen, und die finden sie auf Texel. Als einer der wenigen Orte in den Niederlanden.

Gemeinsam sorgen wir dafür, dass diese besonderen Orte erhalten bleiben. Zum Beispiel, indem wir einige Wege oder Gebiete während der Brutzeit für Besucher sperren, damit diese Arten die Ruhe bekommen, die sie brauchen. Andere Gebiete sind weniger empfindlich und dort ist im Gegenteil jeder willkommen, die Natur zu erleben. So wie in Tureluur und Schettersweid auf Texel, wo man auf dem schönen neuen Radweg Orchideen und andere seltene Pflanzen bewundern kann. Oder erleben Sie hautnah, wie schön ein Löffler ist, wenn Sie den Förster bei einer Exkursion in De Schorren begleiten.

Noch viele weitere Gründe, sich auf Texel zu Hause zu fühlen, finden Sie in dieser Ausgabe von Natuureiland Texel.

Viel Lesevergnügen!

Masja Gielstra
Koordinatorin Kommunikation & Bildung
Nationalpark Dünen von Texel

Hundefreundliche Naturinsel

Texel ist bei Hundebesitzern beliebt. Kein Wunder: Was gibt es schöneres für einen Hund, als mit voller Geschwindigkeit über den Strand zu rennen oder frei durch den Wald zu stöbern? Auf dem größten Teil der Insel dürfen Hunde frei laufen. Und auf der Fähre und in vielen Gastronomiebetrieben wird der Hund gastfreundlich empfangen. Zugleich ist Texel eine echte Vogel- und Schafinsel. Hundebesitzer sind sich nicht immer bewusst darüber, dass ihr lieber Vierbeiner für die Tiere eine ernsthafte Bedrohung sein kann.

In dem Faltblatt "Texel mit Ihrem Hund entdecken" sehen Sie, wo und wann Sie Ihren Hund anleinen müssen. Der Hundeflyer ist unter anderem beim VVV Texel in Den Burg gratis erhältlich. Für mehr Information: npduinenvantexel.nl/de

Hunde anleinen:

- Auf bewachten Stränden und den Nacktbadestränden bei Den Hoorn und De Cocksdorp, südlich von Paal 8 und zwischen Paal 12 und 21: vom 1. März bis 1. September
- In Gebieten in den Wäldern De Dennen und Krimbos, wo Vieh oder Weidetiere laufen, auf Spielplätzen und auf dem Sommeltjespad
- In den Dünen, außer zwischen Paal 12 und De Koog: vom 1. März bis zum 1. September
- Auf Wanderwegen in landwirtschaftlichen Gebieten (damit der Hund keine Schafe jagt)

Platz für Renaturierung in Tureluur und Schettersweid

In der Natur sind Details wichtig. Deshalb war das Renaturierungsprojekt in den Gebieten Tureluur und Schettersweid im Texeler Wald nicht einfach nur ein Projekt für Staatsbosbeheer. Es war Maßarbeit mit einem großen M. Mit dem einen großen Ziel vor Augen: Wachstumsmöglichkeiten für seltene Pflanzen wie Sonnentau und Zarter Gauchheil.

Schettersweid geplaggt

Etwa ein Viertel der Schettersweid wurde abgeplaggt. Die nährstoffreiche obere Schicht wurde entfernt, um die Wachstumschancen seltener Pflanzen wie Sumpf-Läusekraut, Sonnentau und Zarter Gauchheil zu verbessern. Sie mögen 'armen' Boden, aber auch Wasser, und davon gab es im Naturgebiet wegen der zunehmenden Trockenheit im Sommer immer weniger. Durch die längere Speicherung des Süßwassers und die Anhebung des Grundwasserspiegels wurden Bedingungen geschaffen, die zu einem Gebiet mit hohem Naturwert führen sollten. Nicht nur die genannten Arten, die alle auf der niederländischen Roten Liste der bedrohten Pflanzen stehen, werden davon profitieren. Auch der Lebensraum der Nordischen Wühlmaus, einer weiteren bedrohten Art, wird sich verbessern. Und wer weiß, ob nicht in Zukunft eine balzende Bekassine auftaucht?

Robustes Tureluur

Das Gebiet Tureluur auf der anderen Seite de Ploegelandweg wurde 1997 zu einem Dünenbach abgetragen. Dieses Gebiet hat sich zu einem besonderen Grünland

entwickelt, in dem Orchideen in Hülle und Fülle wachsen und blühen. Sowohl das Gefleckte Knabenkraut als auch das Breitblättrige Knabenkraut und das Übersehene Knabenkraut gedeihen hier bereits gut. Ein Nachteil war, dass das Tureluur durch den dazwischen verlaufenden Radweg in zwei Teile 'zerschnitten' wurde. Dieser wurde nun erneuert und teilweise in den südlichen Waldrand verlegt, so dass ein robustes Stück Natur entstanden ist.

Touristisch attraktiv

Für Staatsbosbeheer ist es wichtig, dass die Natur auf Texel für Erholungssuchende attraktiv und erlebbar bleibt. "Wo dies ohne Beeinträchtigung der Naturwerte möglich ist, entscheiden wir uns dafür", sagt Teamleiter Kees Hin von Staatsbosbeheer auf Texel. Er ist zufrieden mit dem neuen Radweg, der sich, wie der angrenzende Wasserlauf, durch die Landschaft schlängelt und schöne Ausblicke auf Schettersweid und Tureluur bietet. Die Arbeiten wurden in diesem Frühjahr abgeschlossen. Es ist zu erwarten, dass die kahlen Flächen bald wieder grün und farbenfroh aussehen werden.

Einzigartiges Salzwiesengebiet ist Raststätte der Zugvögel Zu Tisch! In De Schorren ist die Speisekarte gut gefüllt

LÖFFLER AUF DEM NEST

Schnell eine Garnele aufpicken oder einen fetten Wattwurm verschlingen. Oder vielleicht doch ein anderes schmackhaftes Meerestierchen? Für unzählige Vögel ist das Naturgebiet De Schorren ein ganzjährig geöffnetes Restaurant mit einer attraktiven Speisekarte. Zehntausende von See- und Wattvögeln nutzen das Gebiet zum Rasten, zur Nahrungssuche und zum Brüten, und noch einmal Hunderttausende machen hier während des Vogelzugs einen Zwischenstopp, um aufzutanken.

De Schorren befindet sich auf der Ostseite von Texel. Es ist ein Salzwiesengebiet mit Priel, die bei Hochwasser voll strömen. Die höher gelegenen Teile knapp unterhalb des Wattenmeerdeichs stehen nur in Ausnahmefällen (bei Spring- oder Sturmflut) unter Wasser. In diesem Gebiet wachsen salztolerante Pflanzen wie Strandaster, Portulak-Keilmelde, Strand-Sode und Queller. Ihre Wurzeln halten den Schlick aus dem Meer zurück und machen das Gebiet für zahlreiche Meerestierchen attraktiv.

Die unbewachsenen Flächen, die sogenannten Wattflächen, sind Teil der Wattplate 'Vlakte van Kerken'. Bei Niedrigwasser ist das Gebiet für Vögel zugänglich und die verschiedenen Arten stehen Seite an Seite, um sich ein Festmahl zu holen. Strandläufer, Pfuhlschnepfen, Brachvögel, Löffler, Eiderenten und Austernfischer - sie alle sind hier zu finden.

Ideale Lage

De Schorren ist der südlichste Zipfel des Wattenmeeres, wo noch Wattplatten trocken fallen. Das Naturgebiet liegt an der Haupt-Vogelzugroute von Nord nach Süd und umgekehrt. Hunderttausende von Arten wie Knutt, Alpenstrandläufer, Ringelgänse und verschiedene Entenarten machen hier auf ihren langen Reisen Halt, um zu rasten und vor allem, um sich zu mästen. Wie eine Raststätte an der Autobahn ist De Schorren ein rund um die Uhr geöffneter Fressplatz entlang der Zugroute. Ein 'fly-inn' mit einer gut gefüllten Speisekarte!

Brutkolonien

In der Brutzeit von März bis August können Sie auf De Schorren große Kolonien von Brutvögeln beobachten.

AUS DER LUFT IST DAS PRIELSYSTEM VON DE SCHORREN GUT ZU SEHEN

Am bekanntesten ist wohl der Löffler, der mit seinem löffelförmigen Schnabel einer der Ikonen von Texel ist. Letztes Jahr wurden auf De Schorren etwa 125 Brutpaare gezählt. Löffler, die in der Regel ein Gelege mit vier Eiern pro Jahr haben, brüten gerne Seite an Seite mit anderen Kolonien, wie zum Beispiel Kormoranen. Von ihnen wurden etwa 100 Brutpaare in den höher gelegenen Teilen von De Schorren gezählt.

Dynamisches Meeresgebiet

Im Wattenmeer bestimmen die Gezeiten den Lebensrhythmus. Bei Niedrigwasser bietet sich die Gelegenheit, auf den trocken liegenden Wattflächen nach Nahrung zu suchen. Wenn die Priele bei Flut wieder voll strömen, ist es Zeit, sich auf den höher gelegenen trockenen Bereichen auszuruhen. Um das Gebiet zu schützen, hat der Eigentümer Natuurmonumenten im Jahr 1978 Buhnen angelegt. Dadurch wurde verhindert, dass die Ufer weiter erodierten und die

MIT DEM FÖRSTER IN DAS GESPERRTE GEBIET

Sandplatten für immer unter der Wasseroberfläche verschwanden. Die Dynamik in diesem Meeresgebiet änderte sich, als in den 1930er Jahren die Zuiderzee durch den Bau des Abschlussdeiches abgeriegelt wurde. Die Strömungen änderten sich und machten einen zusätzlichen Schutz von De Schorren erforderlich. Die Lebensdauer der Lahnungen betrug etwa 40 Jahre, so dass 2023 eine größere Instandsetzung erforderlich wurde. Diese wurde in enger Zusammenarbeit mit Rijkswaterstaat durchgeführt. Die alten Pfähle wurden durch nachhaltige, umweltfreundliche Pfähle aus Kastanienholz ersetzt, und als Füllholz wurde Nadelholz gewählt. Durch diese Anpassungen muss in den kommenden Jahren seltener Unterhalt stattfinden. Zudem wurde beschlossen, die Dynamik des Prielsystems weiter zu stärken. Die natürlichen Abflussstellen wurden wieder freigelegt, indem eine Reihe von Dämmen versetzt oder entfernt wurden. Auf Höhe der neuen Buhne wurden auch die Sichtachsen berücksichtigt. Diese sind intakt geblieben.

Nehmen Sie an einer Exkursion teil!

Vom Wattenmeerdeich aus haben Sie einen guten Blick auf De Schorren. Vor allem mit einem guten Fernglas gibt es eine Menge zu sehen. Von Ende April bis Ende August können Sie bei der Wattwärterkarre von Natuurmonumenten, die am Lancasterdijk zwischen Utopia und De Schorren steht, die Wattwärter um Informationen bitten. Sie können Ihnen viel über die Natur auf De Schorren und das nahegelegene Binnendeich-Vogelgebiet Utopia erzählen. Auch im Natuurcentrum De Marel finden Sie aktuelle Informationen über die Natur.

Noch interessanter wird es, wenn Sie an einer Exkursion in dem Gebiet teilnehmen! Um den Vögeln ihre dringend benötigte Ruhe zu gönnen, ist De Schorren nur mit Expeditionen von Natuurmonumenten zugänglich. Mit dem Förster machen Sie einen abenteuerlichen Spaziergang durch das Salzwiesengebiet und begegnen dabei allerlei Dingen. Natürlich jede Menge Vögel, aber auch besondere Pflanzen und kleine Tiere. Weitere Informationen finden Sie auf der Seite 40-43.

Tipp: Scannen Sie den QR-Code und folgen Sie der Vogelboulevard-Route von der Fähre bis zum Leuchtturm. Unterwegs erhalten Sie weitere Tipps.

Der Ziegenmelker lässt sich nicht in eine Schublade stecken

Wer hat schon einmal einen Ziegenmelker (auch Nachtschwalbe genannt) gesehen? Er ist ein geheimnisvoll aussehender Vogel. Eigentlich ist er ist weder eine Schwalbe noch eine Eule, obwohl er mit seinen eulenähnlichen Augen ein bisschen wie eine aussieht. Tagsüber sitzt er, perfekt getarnt dank der feinen rindenartigen Zeichnung auf seinem Gefieder, der Länge nach auf einem Ast. In der Abenddämmerung wird dieser Vogel aktiv. Dann fliegt er los, um Motten zu fangen, und zwar buchstäblich mit einem großen offenen Schnabel.

Im letzten Jahrhundert kam der Ziegenmelker auf Texel kaum noch vor. Im 19. Jahrhundert gab es sie hier. Seit 2011 brüten einige wenige in den trockenen Binnendünen, im Windschatten entlang des Waldrandes. Ziegenmelker nisten auf dem Boden und verlassen sich dabei auf ihre Tarnung.

Gehen Sie an einem ruhigen Sommerabend zwischen Mitte Mai und Ende August in den Übergangsbereich zwischen Wald und Düne. Dann können Sie das sonore Klappern dieses besonderen Vogels hören und ihn in der Abenddämmerung fliegen sehen. Den Rest des Jahres brauchen Sie ihn nicht zu suchen, denn dann halten sich die Ziegenmelker im tropischen Afrika auf.

FOTO: RENÉ POP

Im Salz überleben Der Queller ist Meister

Salzwiesenpflanzen wie Queller und Strandflieder haben einen faszinierenden Weg gefunden, um in einer salzhaltigen Umgebung zu überleben. Dies hat oft zu Missverständnissen geführt.

Erstens werden sie oft als 'salzliebende' Pflanzen bezeichnet. Aber die gibt es gar nicht, wird jeder Biologe sofort ausrufen, denn Salz ist Gift für Landpflanzen. Salztolerante Pflanzen ist eine bessere Bezeichnung für die Arten, die sich darauf spezialisiert haben, das Salz so weit wie möglich fernzuhalten.

Der Strand-Beifuß speichert es beispielsweise in winzigen Zellen auf der Außenseite des Blattes, die ihm ein filzartiges Aussehen verleihen. Strandflieder sondert aktiv Salz ab, so dass die Unterseite des Blattes salzig schmeckt, wenn man sie ableckt. Und der Queller hat eine Art Speicherbläschen für Salz. Die meisten Salzwiesenpflanzen haben ziemlich dicke Blätter, weil sie wie die Wüstenpflanzen so viel Süßwasser wie möglich speichern. Dank dieser Tricks haben sie keine Konkurrenz durch andere Pflanzen. Ein Löwenzahn oder ein Gänseblümchen würde es in einem Gebiet wie dem Slufteer, das regelmäßig von Meerwasser überflutet wird, nicht lange aushalten.

Durch die unterschiedlichen Eigenschaften der Salzwiesenpflanzen entsteht eine Zonierung. Der tief stehende Queller kommt am besten mit dem Salz zurecht und wächst daher an der tiefsten Stelle, wo die Pflanzen am meisten unter dem Salzwasser leiden. Andere erobern sich ihren Platz, weil sie sehr schnell wachsen können. Je höher man kommt, desto mehr Konkurrenz gibt es.

Pflanzengemeinschaften

Im Slufteer unterscheiden sich 'niedrig' und 'hoch' nur um etwa 25 Zentimeter, aber man kann eine klare Abfolge von Pflanzengemeinschaften erkennen. Nach dem Queller folgen Strand-Sode und Salzmelde. Dann folgt ein mittlerer Bereich mit Strandflieder, Strand-Grasnelke und Löffelkraut. Im obersten Teil folgen Strand-Beifuß und hohe Gräser.

Salzmelde

Diese Zonierung hat zu einem weiteren Missverständnis geführt: 'Salzliebende' Pflanzengemeinschaften würden einander zum Überleben brauchen. Das ist in der Salzwiese nicht der Fall, aber das Phänomen ist woanders in der Natur weit verbreitet. Im Wald zum Beispiel sorgen Eichen und Buchen für die richtigen Umgebungsbedingungen für das Buschwindröschen.

Der Slufteer verändert sich

Das Pflanzenwachstum im Slufteer wird sich auf jeden Fall ändern. Wenn sich der Trend zu sehr trockenen Sommern fortsetzt, werden die salztolerantesten Pflanzen, wie z. B. der Queller, zunehmen. Aber wenn es zu schlimm wird, werden auch diese Pflanzen nicht überleben und der Slufteer wird sich in eine kahle Ebene verwandeln. Genau wie die Slufteermündung, wo neben Salz auch verwehender Sand, Nahrungsmangel und extreme Unterschiede in den Bedingungen für eine raue Umgebung sorgen. In dieser Hinsicht besteht eine unheimliche Ähnlichkeit mit dem Hochgebirge.

Und eine weitere große Veränderung erwartet den Slufteer in den kommenden Jahrzehnten. Jedes Mal, wenn das Gebiet überflutet wird, bleibt eine Schlammschicht zurück, die das Gebiet immer seichter werden lässt. Durch diese Aufhöhung verwandelt sich das Salzwiesengebiet über kurz oder lang in ein Dünenal, in dem Sand-Reitgras und andere Gräser ihren Platz finden und Pflanzen wie der Strandflieder immer seltener werden. Dieser natürliche Prozess, dessen Auswirkungen bereits zu spüren sind, ist unvermeidlich.

Geniet en ontspan!

In Nationaal Park Duinen van Texel ervaar je rust en ontspanning. Verwonder je in de duinen, hoor de vogels zingen, stap op de fiets of maak een mooie wandeling. Wat je ook doet, pak je genietmomentjes! Schud de alledaagse hectiek van je af en laat de fantastische natuur op je inwerken. Kom tot rust en laad jezelf weer op. Op Texel kan het!

FOTO: GERTHA WESSELS

Nationaal Park
Duinen van Texel

npduinenvantexel.nl [@NPTexel](https://twitter.com/NPTexel) [@nationaalparkduinenvantexel](https://www.instagram.com/nationaalparkduinenvantexel) [@nationaalparkduinenvantexel](https://www.facebook.com/nationaalparkduinenvantexel)